

БЮЛЕТЕНЬ КРЕДИТНИХ СПІЛОК УКРАЇНИ

Засновник:
Національна асоціація
кредитних спілок України

Свідоцтво про реєстрацію:
КВ №10354 від 06.09.2005 року

Виходить з квітня 2005 року

Передплатний індекс —
94634

Випускаючий
редактор — Оксана Гайдук

Дизайн, макетування
та верстка — Андрій Козинець

Передрук
можливий лише
з посиланням на "Бюлетень
кредитних спілок України"

Національна асоціація
кредитних спілок України

Адреса:
вул. В.Чорновола, 25, 19-ий
поверх, к.49, Київ, 01135
тел./факс: (044) 501-18-75
електронна адреса:
unascu@unascu.org.ua

ЗМІСТ НОМЕРА:

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Підсумки діяльності кредитних спілок
за 9 місяців 2014 року (за даними Нацкомфінпослуг) 2

ДИНАМІКА ПОКАЗНИКІВ ЧЛЕНІВ НАКСУ

Динаміка основних показників кредитних спілок
- членів НАКСУ (за 2014 рік) 7

ФІНАНСОВИЙ АНАЛІЗ

Аналіз фінансової звітності кредитних спілок -
членів НАКСУ за 2014 рік 11

МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД

Алан Мур: "В Україні існує великий запит
на послуги кредитних спілок" 23

ВІДКРИТА ТРИБУНА

Чи потрібні державі кредитні спілки? 27

З ЖИТТЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Майбутнє повинно бути і воно буде 34

КС "МОЯ РОДИНА": мріємо, навчаємося, розвиваємося 36

Промінь світла в глухому куті 38

КУЛЬТУРНО-ПРОСВІТНИЦЬКА ДІЯЛЬНІСТЬ

Свистунівський фестиваль = бойовий танк 40

СУДОВА ПРАКТИКА

Підстави для припинення поруки 44

ПОРАДИ ТА РЕКОМЕНДАЦІЇ

Зміни в законодавстві про працю у 2015 році 46

ПІДСУМКИ ДІЯЛЬНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК ЗА 9 МІСЯЦІВ 2014 РОКУ

(за офіційною інформацією Нацкомфінпослуг)

Станом на 30.09.2014 у Державному реєстрі фінансових установ налічувалось 589 кредитних спілок, що на 39 одиниць менше (6,2%) за аналогічний період минулого року.

Аналіз діяльності кредитних спілок проведено на підставі поданих звітних даних за 9 місяців 2014 року. Результати діяльності кредитних спілок та динаміку основних показників їх діяльності наведено в табл. 1.

За кількістю членів кредитних спілок лідирують Львівська область (173,7 тис. осіб), м. Київ та Київська область (75,8 тис. осіб), Івано-Франківська (64,3 тис. осіб) та Закарпатська області

(59,7 тис. осіб).

Лідерами за розмірами активів є кредитні спілки м. Києва (707,4 млн. грн.), Львівської (200,4 млн. грн.), Харківської (180,8 млн. грн.) та Дніпропетровської областей (175,0 млн. грн.).

За результатами 9 місяців 2014 року, як і раніше, більшість кредитних спілок - 249 (58,7%) - об'єднує невелику кількість членів - до 1,0 тис. осіб. При цьому достатньо велика кількість кредитних спілок 159 (37,5%) об'єднує від 1,0 тис. до 10,0 тис. членів. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів наведено в табл. 2 та зображено на рис. 1.

Таблиця 1. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

	Станом на 30.09.2012	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014	Темпи приросту, %	
				30.09.2013/30.09.2012	30.09.2014/30.09.2013
Кількість зареєстрованих кредитних спілок	614	628	589	2,3	-6,2
Кількість членів КС (тис. осіб)	1 150,9	978,7	910,6	-15,0	-7,0
Кількість членів КС, які мають внески на депозитних рахунках на кінець періоду (тис. осіб)	45,1	45,5	35,8	0,9	-21,3
Кількість членів КС, які мають діючі кредитні договори (тис. осіб)	271,9	232,5	214,5	-14,5	-7,7
Загальні активи (млн. грн.)	2 730,2	2 807,2	2 598,8	2,8	-7,4
Кредити, надані членам КС (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	2 581,9	2 621,7	2 321,7	1,5	-11,4
Внески членів КС на депозитні рахунки (залишок на кін. періоду) (млн. грн.)	1 285,6	1 363,3	1 102,6	6,0	-19,1
Капітал (млн. грн.)	1 171,6	1 169,2	1 271,5	-0,2	8,8

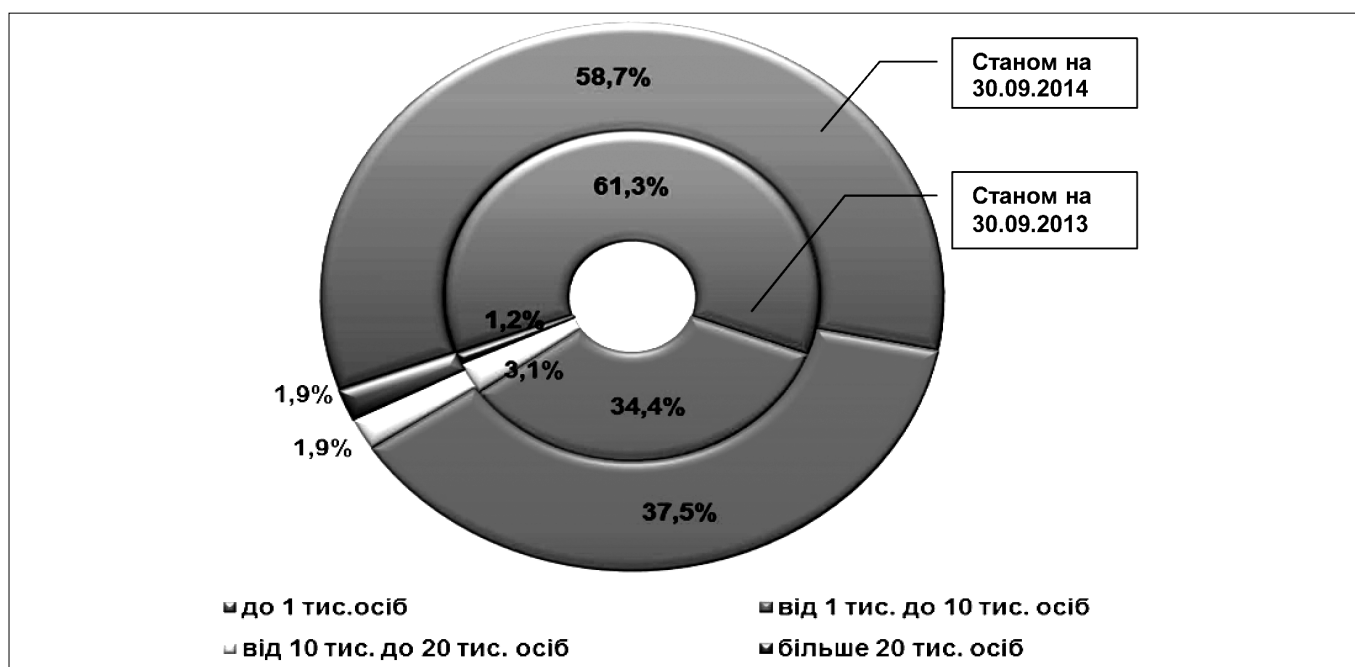
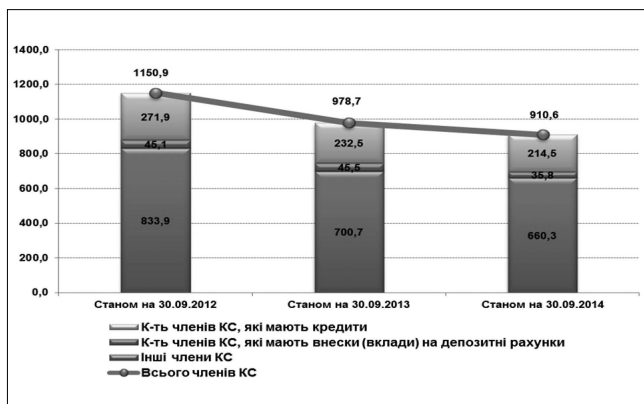

Рис. 1. Групування кредитних спілок за кількістю членів станом на 30.09.2014

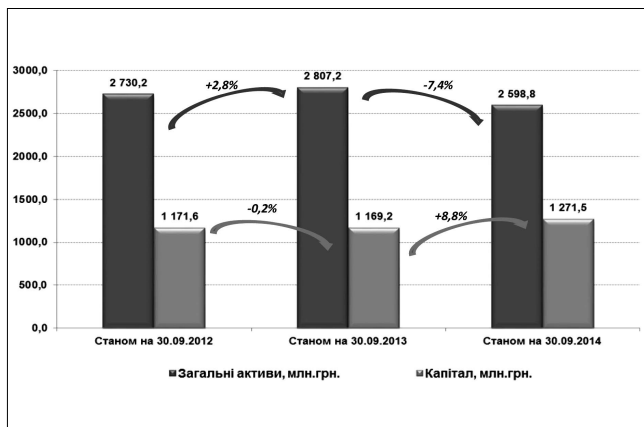
Таблиця 2. Розподіл кредитних спілок за кількістю членів

Показник	Станом на 30.09.2013	Станом на 30.09.2014
до 1 тис. осіб	313	249
від 1 тис. до 10 тис. осіб	176	159
від 10 тис. до 20 тис. осіб	16	8
більше 20 тис. осіб	6	8
Всього (кількість поданих звітних даних)	511	424

Рис.2. Динаміка кількості членів кредитних спілок

Станом на 30.09.2014 кількість членів кредитних спілок становила 910,6 тис. осіб, що на 68,1 тис. осіб (7,0%) менше, ніж за відповідний період 2013 року. Також відбулося зменшення і в структурі членів кредитних спілок. Так, зменшилися частки членів кредитних спілок, які мають діючі кредитні договори, з 232,5 тис. осіб до 214,5 тис. осіб та членів кредитних спілок, які мають діючі депозитні договори, з 45,5 тис. осіб до 35,8 тис. осіб (рис. 2).

Рис. 3. Динаміка основних показників діяльності кредитних спілок

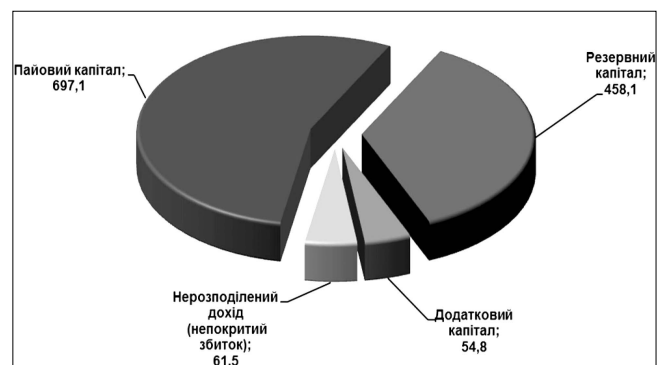
Крім того, відбулося зменшення частки інших осіб, які не користуються послугами кредитних спілок, але залишаються їх членами, з 700,7 тис. осіб до 660,3 тис. осіб.

Система кредитних спілок станом на 30.09.2014 порівняно з аналогічною датою 2013 року демонструє деяке збільшення капіталу та зменшення активів (рис. 3.).

Загальний обсяг активів кредитних спілок станом на 30.09.2014 становить 2 598,8 млн. грн. і зменшився на 208,3 млн. грн., або на 7,4% порівняно з відповідною датою минулого року (станом на 30.09.2013 - 2 807,2 млн. грн.).

Загальний обсяг капіталу станом на 30.09.2014 становить 1 271,5 млн. грн. та порівняно з 30.09.2013 збільшився на 102,3 млн. грн., або на 8,8%. Загальний капітал сформовано на:

- 54,8% (697,1 млн. грн.) за рахунок пайових внесків членів кредитних спілок;
- 36,0% (458,1 млн. грн.) за рахунок резервного капіталу;
- 4,3% (54,8 млн. грн.) за рахунок додаткового капіталу;
- 4,8% (61,5 млн. грн.) за рахунок нерозподіленого доходу.

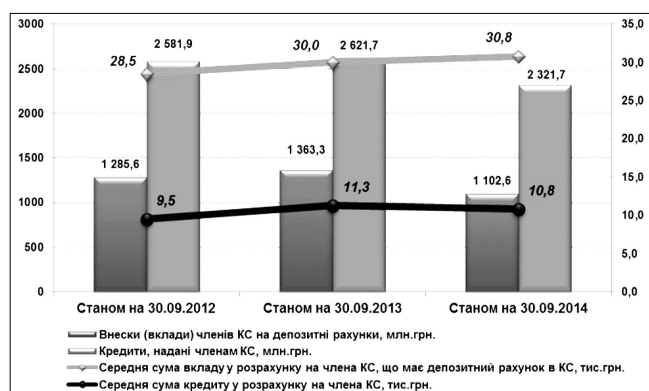
Рис.4. Структура капіталу станом на 30.09.2014 (млн. грн.)

Групування кредитних спілок за обсягом активів станом на 30.09.2014 наведено в табл. 3.

Таблиця 3. Розподіл кредитних спілок за обсягом їх активів станом на 30.09.2014

Групи кредитних спілок за обсягом активів	Обсяг активів групи кредитних спілок, млн. грн.	Кількість кредитних спілок, що належать до кожної групи	Частка кредитних спілок, що належать до кожної групи, %	Частка активів, що належать до кожної групи
більше 100 млн. грн.	364,7	3	14,0	0,7
50 - 100 млн. грн.	544,7	7	21,0	1,7
10 - 50 млн. грн.	873,3	43	33,6	10,1
5 - 10 млн. грн.	318,3	47	12,2	11,1
1 - 5 млн. грн.	446,1	186	17,2	43,9
до 1 млн. грн.	51,7	138	2,0	32,5
ВСЬОГО	2 598,8	424	100%	100%

Дані таблиці 3 свідчать, що в загальному обсязі активів найбільшу частку (33,6%) становить група із 43 кредитних спілок (10,1% від кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2014 року) з обсягом активів від 10 до 50 млн. грн.

Рис. 5. Динаміка кредитування та залучення внесків членів кредитних спілок

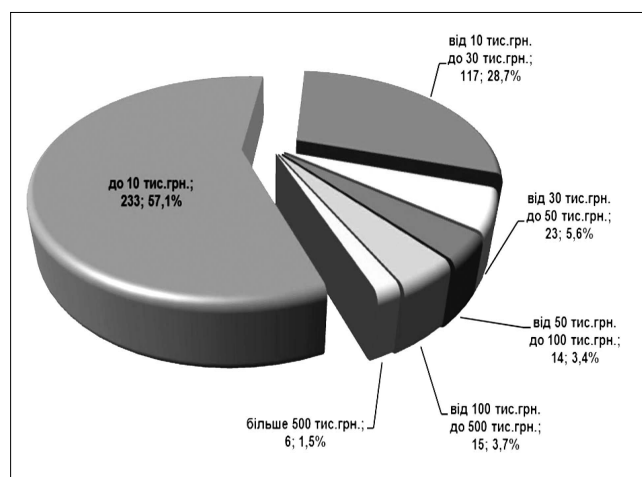
Обсяг кредитного портфеля перевищує обсяг залучених депозитних внесків (вкладів) майже у 2 рази.

Станом на 30.09.2014 кредити, надані членам кредитних спілок, становлять 2 321,7 млн. грн. та порівняно з відповідним періодом 2013 року зменшилися на 11,4% (300,0 млн. грн.). Середній розмір одного кредиту станом на 30.09.2014 становить 10,8 тис. грн. (на 30.09.2012 - 9,5 тис. грн., на 30.09.2013 - 11,3 тис. грн.).

Станом на 30.09.2014 на депозитних рахунках членів кредитних спілок обліковувалось вкладів на загальну суму 1 102,6 млн. грн., що

менше на 19,1% (260,7 млн. грн.), ніж за аналогічний період минулого року. Середня сума внесків на депозитні рахунки становить 30,8 тис. грн. (станом на 30.09.2012 - 28,5 тис. грн., станом на 30.09.2013 - 30,0 тис. грн.).

Із загальної кількості кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2014 року, 408 кредитних спілок (96,2%) надали кредити

Рис. 6. Групівання кредитних спілок за наданими кредитами на одного позичальника станом на 30.09.2014

членам спілки. У 233 кредитних спілок (57,1%) середній показник по наданих кредитах на одного позичальника менший 10,0 тис. грн. Питома вага активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 49,1% (1 275,9 млн. грн.).

У четвертій частині кредитних спілок (117) показник середнього розміру кредиту на 1 позичальника від 10,0 до 30,0 тис. грн. Частка активів таких кредитних спілок у загальному обсязі активів становить 18,1% (469,7 млн. грн.).

У шести кредитних спілках показник середнього розміру кредиту перевищує 500,0 тис. грн.

Структура заборгованості за простроченими та неповернутими кредитами представлена в табл. 4 та на рис. 8.

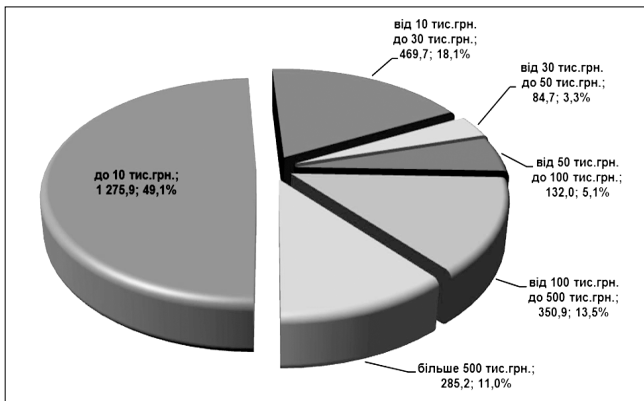

Рис. 7. Групування кредитних спілок за обсягами активів залежно від показника середнього кредиту на одного позичальника станом на 30.09.2014

Таблиця 4. Структура заборгованості за неповернутими та простроченими кредитами

	Станом на 30.09.2013		Станом на 30.09.2014	
	Сума, млн. грн.	Питома вага, %	Сума, млн. грн.	Питома вага, %
1-й рівень прострочення (31-90 днів)	68,2	15,3	85,4	18,7
2-й рівень прострочення (91-180 днів)	33,1	7,4	52,5	11,5
3-й рівень прострочення (181-365 днів)	44,1	10,0	52,8	11,6
більше 12 місяців	299,4	67,3	265,1	58,2
Всього	444,8	100,0	455,8	100,0

Станом на 30.09.2014 загальна сума заборгованості становить 455,8 млн. грн., що на 11,0 млн. грн. (2,5%) більше, ніж за відповідний період 2013 року. У структурі заборгованості з неповернутих і прострочених

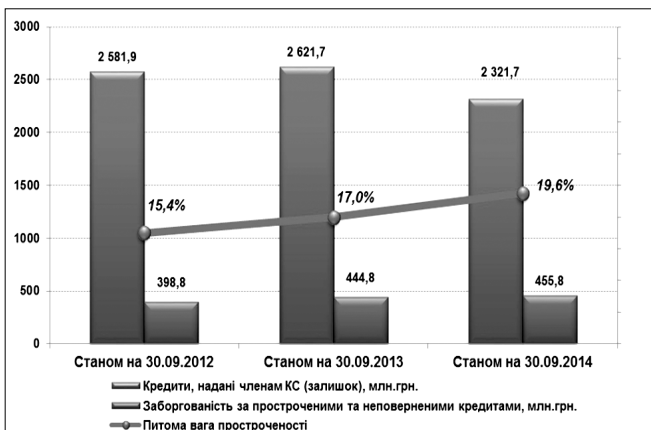

Рис. 8. Питома вага прострочених кредитів у кредитному портфелі кредитних спілок

кредитів переважають неповернені кредити терміном понад 12 місяців, питома вага яких станом на 30.09.2014 становить 58,2% (265,1 млн. грн.).

Показник частки простроченої заборгованості у кредитному портфелі кредитних спілок станом на 30.09.2014 становить 19,6%, що на 2,6 в. п. більше, ніж станом на 30.09.2013.

Найбільший попит мають споживчі кредити - 59,1% від суми кредитів (1 374,1 млн. грн.). У складі споживчих кредитів кредити на придбання автотранспорту становлять 3,3% (45,3 млн. грн.); на придбання аудіотехніки, відео- та побутової техніки 3,1% (42,2 млн. грн.) та на інші потреби - 93,6% (1 286,7 млн. грн.).

Друге місце посідають кредити, надані на придбання, будівництво та ремонт нерухомого майна - 22,8% (530,2 млн. грн.). Найменшу частку в загальному обсязі виданих кредитів 2,2% (51,3 млн. грн.), як і в попередні періоди, має кредитування ведення селянських та фермерських господарств.

Найбільш ризиковими є комерційні кредити (станом на 30.09.2014 середній кредит становить 32,4 тис. грн.). Простроченість понад три місяці мають 24,9% (50,4 млн. грн.).

Діапазон середньозважених відсоткових ставок за кредитами, які надані членам кредитних спілок, досить широкий. Найбільша кількість кредитних спілок 126 (29,7%) надають кредити за середньозваженою ставкою в межах від 40% до 50% річних (табл. 5). Більше половини кредитних спілок (54,2%) надають своїм членам кредити за відсотковою ставкою в межах від 30% до 50% річних.

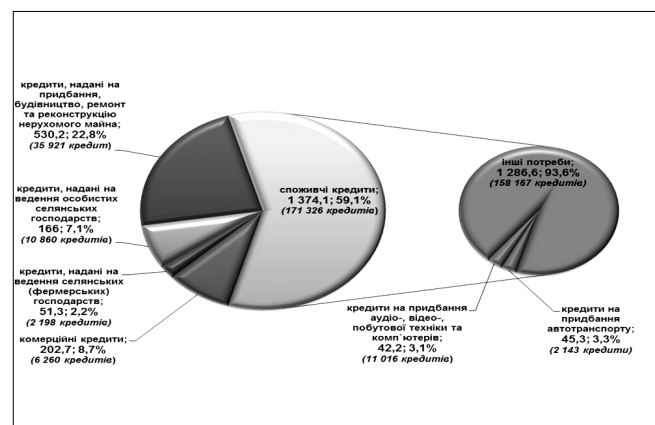

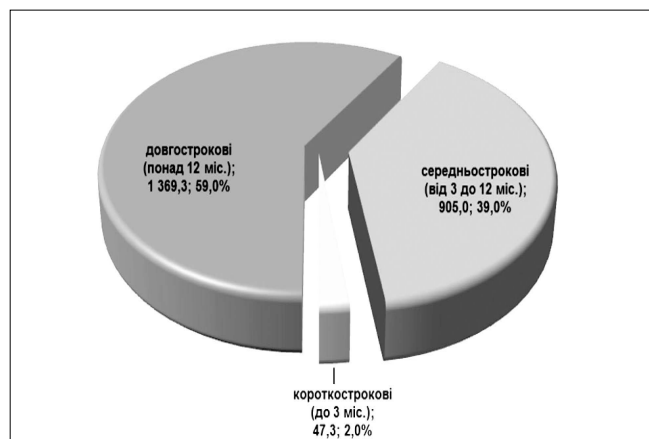
Рис. 9. Структура кредитів за видами станом на 31.03.2014

Таблиця 5. Розподіл кредитних спілок за середньозваженими відсотковими ставками за кредитами станом на 30.09.2014

Інтервали відсоткових ставок	Кількість кредитних спілок, які подали звітні дані за 9 місяців 2014 року	Частка від загальної кількості кредитних спілок, %
До 10 %	35	8,3
10%-20%	16	3,8
20%-30%	36	8,5
30%-40%	104	24,5
40%-50%	126	29,7
50%-60%	60	14,2
60%-70%	28	6,6
70%-80%	8	1,8
Більше 80%	11	2,6
Всього	437	100%

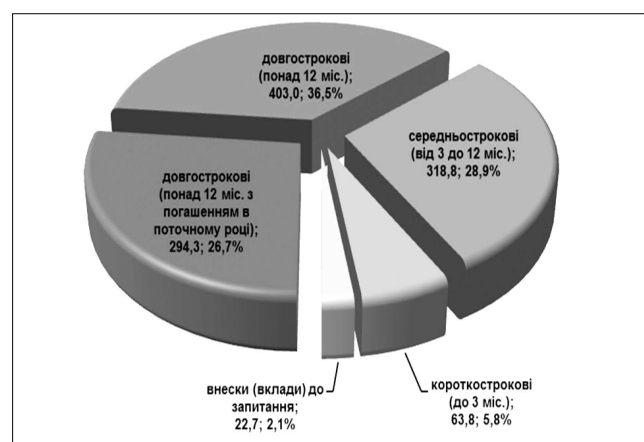
У структурах кредитного та депозитного портфелів кредитних спілок значні частки припадають на кредити та депозити строком понад 12 місяців та строком від 3 до 12 місяців.

Станом на 30.09.2014 у кредитному портфелі найбільшу частку 59,0% (1 369,3 млн. грн.) становлять кредити з терміном погашення понад 12 місяців. Також значну частку (39,0%) мають кредити з терміном погашення від 3 до 12 місяців. Частка кредитів з терміном погашення до 3 місяців у загальному кредитному портфелі становить 2,0%.

Рис.10. Структура кредитного портфеля кредитних спілок станом на 30.09.2014

У структурі депозитного портфеля кредитних спілок найбільшу частку мають довгострокові внески (вклади) (понад 12 місяців) 63,2% (697,3 млн. грн.), у тому числі внески понад 12 місяців з погашенням у поточному році становлять 294,3 млн. грн. (26,7%). Істотну частку 28,9% (318,8 млн. грн.) становлять середньострокові внески (вклади) на депозитні рахунки (від 3 до 12 місяців). Внески до запитання та внески (вклади) на депозитні рахунки на строк до 3 місяців становлять 2,1% та 5,8% відповідно.

Рис.11. Структура депозитного портфеля кредитних спілок станом на 30.09.2014

ДИНАМІКА ОСНОВНИХ ПОКАЗНИКІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ (ЗА 2014 РІК)

Щорічна динаміка основних показників кредитних спілок - членів Національної асоціації кредитних спілок України включає інформацію щодо членства, активів та кредитного портфеля станом на 01.01.2014 р. та 01.01.2015 р. Крім того, наводиться інформація щодо сум наданих протягом року кредитів, а також щодо кількості кредитів у кре-

дитному портфелі та кількості позичальників станом на 01.01.2015 р.

Наведені дані свідчать про наступне: протягом 2014 року активи кредитних спілок - членів НАКСУ зменшилися на 47,6 млн. грн. (8,1%), видано майже 650 млн. грн. кредитів. Понад 480 млн. грн. кредитів використовуються майже 52 тисячами позичальників.

Назва	Місто	Кількість членів на 01.01.2014	Кількість членів на 01.01.2015	Активи на 01.01.2014, грн.	Активи на 01.01.2015, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2014, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2015, грн.	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2015	Кількість позичальників на 01.01.2015	Сума виданих кредитів протягом року, грн.
КС "Агро-Кредит"	м. Старобільськ	3956	3949	3835273,86	2439233,85	3594435,50	2392701,84	292	292	2092800,00
КС "АЖІО"	м. Київ	180	179	95711,49	96978,84	89871,90	89975,48	24	23	134700,00
КС "Айдар-Кредит"	смт. Новопсков	8172	н/д	4887886,98	н/д	4044385,61	н/д	н/д	н/д	
КС "АР МОУ"	м. Одеса	1103	1105	3682781,89	4258775,65	3377243,18	3143499,59	230	229	582665,00
КС "АЧКС"	м. Сімферополь	424	444	1373165,61	1126903,74	1335974,40	994472,61	115	115	766500,00
КС "Берегиня"	м. Нововолинськ	214	189	162338,82	171787,01	165415,77	160144,61	46	46	240300,00
КС "Благо"	м. Бердянськ	1737	1771	1579149,00	1217984,00	2267263,00	1959577,00	277	274	1938740,00
КС "Благодійниця"	с. Шульгинка	572	518	1640313,21	1482093,56	986963,69	882546,60	85	84	516960,00
КС "Буковина"	м. Чернівці	277	281	4708364,40	4505138,45	4287336,88	4385642,19	86	85	2355180,00
КС "Буковинський Альянс"	м. Чернівці	1478	1460	8190619,02	8724664,91	7218411,43	7862749,91	467	438	3246616,00
КС "БЮДЖЕТ"	м. Маріуполь	1147	1147	486609,66	244049,90	660477,94	440043,76	144	133	
МКС КВЗ "Товариство "Взаємний кредит"	м. Мелітополь	870	721	2050269,82	1703408,03	2062728,12	1761684,82	256	251	2567350,00
КС "Взаємопоміч"	м. Червоноград	523	351	784792,99	568334,01	731594,05	532071,79	85	85	455200,00
КС "Відродження"	м. Трускавець	2299	2301	1414443,41	1328839,60	923886,08	848461,22	126	124	961700,00
КС "ВІННИЧАНКА"	с. Джулинка	547	984	1910377,70	2419787,26	2024036,00	2481285,21	563	563	4342420,00
КС "КС Володар"	м. Київ	1718	1951	94299809,35	120607356,75	74151618,11	100102221,31	284	220	230592984,62
КС "Всеукраїнський бізнес-центр"	м. Київ	135	148	1798786,56	1473727,03	1518039,30	1637359,48	48	49	2335577,28
КС "Гетьман"	м. Прилуки	3147	3350	9014665,69	9456304,53	8556893,16	8437777,80	1161	1117	11842150,00
КС "Гільдія вуглекопів"	м. Червоноград	1512	1565	1288394,00	1210756,00	934752,00	858010,00	204	178	912597,00
ДТП КС "ГІРНИК"	м. Донецьк	107	94	527256,07	463058,89	511771,04	446684,18	79	79	163600,00
КС "Господар"	смт. Макарів	2078	918	3251221,61	2851372,30	3179784,21	2976330,48	347	342	5027000,00
КС "ГРАНД-КАПІТАЛ"	м. Алчевськ	77	115	290957,58	453632,72	181828,77	367885,20	69	64	289950,00
КС "Грицева Калитка"	смт. Гриців	1012	1060	919267,87	937137,75	806726,87	841855,84	243	243	1576650,00

Назва	Місто	Кількість членів на 01.01.2014	Кількість членів на 01.01.2015	Активи на 01.01.2014, грн.	Активи на 01.01.2015, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2014, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2015, грн.	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2015	Кількість позичальників на 01.01.2015	Сума виданих кредитів протягом року, грн.
КС "ДАРА"	м. Маріуполь	130	130	174412,14	170986,14	211659,00	211659,00	17	17	
КС "Добробут"	м. Донецьк	567	565	1152132,84	1077618,04	1418336,86	1396462,52	95	92	11620,00
КС "Добробут"	м. Баранівка	1898	2017	2573834,43	2214539,00	2990680,85	2657045,72	644	586	2815365,00
КС "Добродій"	м. Брянка	1385	1341	1343436,00	530048,82	1222632,41	538326,38	264	259	862400,00
КС "Довіра"	смт. Новоайдар	1166	965	3027445,54	2135841,99	3038632,19	2169804,01	429	427	2555850,00
КС "Довіра"	м. Золочів	5887	2720	3861962,70	3387027,59	2835411,67	2739521,28	743	738	4086425,92
КС "ДОВІРА"	м. Охтирка	595	587	764891,36	689736,06	798823,19	687808,50	156	135	1899100,00
КС "Довіра"	смт. Згурівка	2032	2032	53759,93	51479,93	551693,53	551693,53	40	39	
КС "ДОВІРА-ІЧНЯ"	м. Ічня	3667	3773	10530826,77	10169345,38	10362008,81	9987480,45	1234	1234	13951400,00
КС "Допомога"	м. Березжани	4395	4433	1504047,29	1297983,22	1377557,63	1191845,50	329	329	1664492,75
КС "Друга Криворізька"	м. Кривий Ріг	272	266	284727,88	66395,58	143503,48	114786,53	26	26	
КС "Едельвейс"	м. Виноградів	5658	5785	5074046,17	4952841,86	2107515,46	1863420,57	434	434	2041300,00
КС "Експрес"	м. Івано-Франківськ	300	н/д	6037910,32	н/д	4213672,95	н/д	н/д	н/д	н/д
КС КРАКСС "Єдність"	м. Сімферополь	732	н/д	968745	н/д	788806,27	н/д	н/д	н/д	н/д
ХОКС "Єдність"	м. Херсон	3831	3917	3665621,33	3550978,46	2476812,96	2114723,81	216	201	3777606,02
КС "ЄЗУЧ"	м. Конотоп	326	484	1975023,97	3782373,31	2311907,32	4036366,56	289	264	4124850,00
КС "Жіноча Взаємодопомога"	м. Харків	35	35	1043709,29	1031329,29	930000,00	930000,00	12	12	
КС "Забота"	м. Перевальськ	847	839	383292,70	251420,99	318113,17	240763,97	38	37	122100,00
КС "Залоговое Агентство"	м. Горлівка	1743	1764	5246202,14	2105056,28	4986876,31	3232469,81	192	182	898656,00
КС "Запоріжжя"	м. Запоріжжя	772	815	1334796,95	1034352,50	1362114,40	1195554,25	207	207	1312299,11
КС "Захист"	м. Кривий Ріг	1156	1113	4724386,11	4191466,39	3813648,62	3433245,05	466	421	4388559,00
КС "Землевласник"	м. Старобільськ	470	473	2377373,40	2385968,57	2684438,87	2650170,12	139	139	994100,00
КС "ЗЛАГОДА"	м. Умань	428	438	3661246,53	2873914,05	3666951,76	2887509,26	141	124	134900,00
КС "Злагода"	м. Миколаїв	324	286	1653189,80	1678319,34	770032,69	638566,26	37	37	28600,00
КС "Златоград"	смт. Комінтернівське	1185	1185	1691299,09	1638800,33	1809889,85	1805266,81	65	62	
КС "Івано-Франківська"	м. Івано-Франківськ	2837	3021	6187741,78	5781623,67	5334058,63	4908268,01	736	736	5177762,00
КС "Йван"	м. Хуст	1878	1918	2321381,32	2010584,47	2544655,69	2213653,27	379	317	1875400,00
КС "Казна"	м. Алчевськ	670	475	1942881,18	1414561,27	2106799,98	1499109,15	303	303	701050,00
ЗОКС "Калиновий міст"	м. Мукачево	165	183	620213,46	575384,57	694747,05	739801,34	112	109	533620,00
КС "КАРАТ"	м. Куп'янськ	3806	3089	12136953,32	8171165,62	10387372,11	6777541,76	1085	1032	3857451,00
КС "КОМПАЊІОН"	м. Лисичанськ	8428	8681	16678837,94	11462439,52	19186903,06	14163702,57	3558	3551	2798510,00
КС „Кредит-Чорнобиль"	м. Умань	1553	1440	5651941,98	5092502,66	3940395,53	3596902,55	435	435	5363450,00
КС "Кредит-Експерт"	м. Бориспіль	4186	5019	11324592,91	10549195,08	9986681,84	10323246,13	1878	1851	17814632,87
КС "Кредитсервіс"	м. Сімферополь	69	н/д	633296,25	н/д	582713,62	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "Кредитсталь"	м. Маріуполь	8097	8369	16603714,45	12415121,21	15123911,80	10322069,27	2153	2153	13602720,00
КС "КТВК"	м. Сімферополь	743	н/д	1395245,02	н/д	1348960,23	н/д	н/д	н/д	н/д
КСП МВС України	м. Київ	1614	1626	6035625,44	5467842,64	5911300,07	5368197,79	480	391	4614132,44

Назва	Місто	Кількість членів на 01.01.2014	Кількість членів на 01.01.2015	Активи на 01.01.2014, грн.	Активи на 01.01.2015, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2014, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2015, грн.	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2015	Кількість позичальників на 01.01.2015	Сума виданих кредитів протягом року, грн.
КС "Лаванда"	смт. Гребінки	94	94	35692,76	38234,53	20442,29	24711,02	6	6	45300,00
КС "Лугань-Кредит"*	м. Луганськ	147	147	24897,51	22151,38	35914,34	35914,34	9	8	
КС "Львів"	м. Львів	1139	1060	946828,74	858149,22	997550,14	975575,52	126	105	566850,00
КС "Ля Ріба"*	м. Сімферополь	274	287	559253,29	544475,21	529553,10	492621,26	30	30	668500,00
КС "Марківкредитспілка"	смт. Марківка	1301	1311	2049409,49	1480327,81	2032206,35	1705011,94	333	292	1996438,00
КС "Мелітополь-кредит"	м. Мелітополь	707	768	1166350,14	1334250,16	1101697,14	1081930,41	196	193	1711960,00
КС "МОЯ РОДИНА"	м. Чернігів	339	357	1257719,35	1585615,35	1850063,74	1841051,26	116	104	1525300,00
КС "Надія"	м. Тлумач	4097	4180	4049720,60	3766348,78	4099375,19	3782802,19	714	710	6240170,00
КС "Народна скарбниця"	м. Борщів	2811	3093	5669124,89	5554873,11	5296306,44	4834430,33	1026	996	6984104,13
ЧМКС "Народна воля"	м. Чернігів	471	427	4952193,00	4180424,35	4684504,56	4215003,97	263	263	2571376,00
КС "Народна каса"	м. Шепетівка	917	581	1125628,69	746091,46	805677,20	557752,73	153	152	813100,00
ХКМКС "Народна каса"	м. Харків	407	403	2278664,80	2017909,87	2218385,35	1949529,10	55	47	4000,00
КС "Народний кредит"	м. Тростянець	3059	3101	1749312,17	1497362,36	1954196,79	1700728,05	330	321	2737399,00
КС "Народний кредит"	м. Київ	1304	1272	4283828,79	3986569,20	4032726,42	3798037,08	690	694	5278151,53
КС "Нарцис"	м. Хуст	2434	2547	2987134,39	2593631,03	2997796,94	3018273,29	370	346	3305336,00
КС "Нафтогазкредит"	м. Івано-Франківськ	4347	4436	7501912,10	6234479,12	5057298,92	5915478,34	1118	1069	10996515,00
КС "Наш кредит"	м. Київ	273	256	947400,59	663288,89	915211,14	659371,43	22	18	46125,00
КС "Наша справа"	м. Куп'янськ	2752	2777	4964468,26	3415398,43	3210183,57	2538417,52	167	164	3014735,33
КС "Наші люди"	м. Чернівці	4663	4992	21463996,16	23266393,85	20383980,78	23757022,61	927	901	25995368,03
"ОКС НАКСУ"	м. Київ	78	58	8121673,48	5680896,82	5275369,63	4110751,01	96	32	11926400,00
КС "Оберіг"	м. Світловодськ	762	762	579472,69	526625,57	578144,46	553609,13	67	67	33900,00
КС "ОІМФ"	м. Одеса	206	206	82053,67	42035,90	1645909,47	1641299,52	56	54	
КС "Орізон"	смт. Підкамінь	1316	1275	2698637,84	2379817,86	2632438,30	2263274,00	192	177	319625,70
КС "Освіта"	м. Київ	192	207	522586,78	554471,70	459459,33	503603,86	54	50	654000,00
КС "Освіта"	м. Вінниця	276	275	124371,81	101663,03	122410,46	88054,98	33	33	150450,00
КС "Ощадність"	м. Кам'янець - Подільський	11706	11877	38036004,73	35537126,65	28223030,17	25558982,52	4809	4739	40431293,93
КС "ПАРТНЕР"	м. Славутич	2543	724	2692747,01	2248765,93	2170626,72	2277849,55	296	296	3913800,00
КС "ПАРТНЕР-ІНВЕСТ"	м. Одеса	92	91	783348,68	779664,73	865934,03	852667,66	54	41	
КС "Партнер - Плюс"	м. Полонне	278	250	1012924,73	1037988,06	1282467,60	1242414,51	168	146	1137900,00
КС "Поміч" НАУКМА	м. Київ	436	434	636684,43	666715,91	489790,74	545428,01	64	64	945629,00
КС "Придунав'я"	м. Ізмаїл	10942	10848	2676857,72	2130699,61	3052812,87	2558803,61	532	514	2581706,00
КС "Прикарпаття"	м. Коломия	1566	1612	6120120,00	4958482,00	5344788,00	4340876,00	290	290	6011690,00
КС "ПРИКАРПАТТЯ-СІМ"	м. Івано-Франківськ	582	582	1858353,77	1664315,28	1585395,00	1664963,37	157	128	723000,00
КОКС "Провесень"	м. Кіровоград	156	155	485104,74	425720,67	143869,41	134144,49	22	22	4050,00

Назва	Місто	Кількість членів на 01.01.2014	Кількість членів на 01.01.2015	Активи на 01.01.2014, грн.	Активи на 01.01.2015, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2014, грн.	Кредитний портфель на 01.01.2015, грн.	Кількість кредитів у кредитному портфелі на 01.01.2015	Кількість позичальників на 01.01.2015	Сума виданих кредитів протягом року, грн.
КС "Промінь"	с. Клітицьк	887	925	1216805,77	1190931,03	1253127,29	1289982,79	185	168	1355440,00
КС "Профі"	м. Сімферополь	563	н/д	2544483,97	н/д	2304853,76	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "Реал Кредит"	м. Київ	1975	1963	6208320,65	6816605,61	5447655,85	3718764,77	592	591	42300,00
КС "Респект"	м. Вишгород	635	253	1830466,45	1925844,96	1739118,78	1809688,94	70	57	909915,00
ККС "Ресурс"	м. Сімферополь	189	н/д	161924,57	н/д	155819,77	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "Росток"	с. Красне	500	509	266171,00	181555,00	235290,00	168314,00	40	40	296400,00
КС "Самопоміч"	м. Івано-Франківськ	2070	2102	1126150,60	1145381,59	1323514,71	1408921,89	278	278	1329200,00
КС "Самопоміч"	м. Бучач	7855	7614	8028107,06	6785185,07	7159330,54	6882122,74	1284	1248	12006829,00
КС "МКС"Самопоміч"	м. Кіровоград	206	198	336861,92	272561,98	253110,01	244424,80	33	32	387300,00
КС "Самопоміч"	м. Кіцмань	1175	1190	1663887,90	1407243,37	1550853,38	1288098,01	182	154	2024479,66
КС "Самопоміч"	м. Калуш	1587	1611	2390346,09	2535812,33	2323381,71	2534012,06	420	380	3431300,00
КС "Сватова-Лучка**"	м. Сватове	1259	1259	2108907,14	2073511,32	1593648,76	1549826,57	180	145	
КС "Світовид"	м. Первомайськ	9952	10059	18685808,53	14674378,81	18357203,96	15563212,23	1991	1748	15611150,00
КС "Святий Мартин"	м. Мукачєво	23458	24336	21419145,92	19461188,64	22138848,10	19340112,78	3084	1152	17513000,00
КС "Селянський кредит"	м. Чернігів	394	н/д	819821,00	н/д	849328,00	н/д	н/д	н/д	н/д
КС „СКАРБНИЦЯ"	м. Городенка	4426	4612	11086934,51	9811701,50	10297460,94	9652304,80	1154	1154	16572450,00
СНЯТИНСЬКА КС	м. Снятин	6714	4565	4186150,00	4231869,00	4587425,00	4730116,00	778	776	6077041,00
КС "СОСНИЦЬКА"	смт. Сосниця	1441	1445	1295927,56	997068,36	1025455,00	1038411,00	183	177	2489417,00
КС "Схід"	м. Донецьк	543	378	700043,35	743394,70	770841,58	809652,73	99	92	308700,00
КС „Сяйво Карпат"	м. Мукачєво	1099	909	2802736,68	2713347,61	2936622,87	2657863,56	679	634	428703,00
КС "Теребовля"	м. Теребовля	6112	1694	4469510,60	4271660,32	3582598,58	2795842,16	721	709	4855160,00
КС "ТВК"	м. Севастополь	673	н/д	1971287,40	н/д	3735643,26	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "ФАСТІВ-ІНВЕСТ"	м. Фастів	51	83	2295,00	89308,82		68828,62	24	24	168531,40
КС "ФІН-ЕКО"	м. Київ	8132	8115	5639573,58	4274615,91	9191820,73	7866388,97	761	641	1544698,00
КС "ФІН-КРЕДИТ"	м. Біла Церква	113	н/д	8418,22	н/д	36861,69	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "Форт"	м. Київ	812	807	1751369,50	1387188,35	1493855,40	1336613,55	41	41	1672700,00
КС "ХОКТ"	м. Харків	10389	10388	11473239,37	10172465,19	10650906,15	1094388,33	99	224	1888116,00
КС "Християнська Фортеця"	м. Дніпродзержинськ	2080	2160	4879801,55	4215606,76	4165993,23	3760309,61	817	652	1165447,10
КС "Центр-Кредит"	м. Ульяновка	8245	8929	13201142,33	11537178,71	14876116,04	11973953,35	2448	2448	18021505,00
КС "Центральна"	м. Дніпропетровськ	2515	2334	4120267,68	3076765,17	2050622,62	1283189,85	451	451	3729910,00
КС "ЦКТ"	м. Кіровоград	310	381	227187,81	208682,66	156066,52	134075,71	56	56	281163,00
КС "Чернівці"	м. Чернівці	1059	1064	3206667,92	3729066,93	3607374,46	3286525,15	192	169	1452717,00
КС "Чорноморський"	м. Сімферополь	101	н/д	329580,08	н/д	161830,86	н/д	н/д	н/д	н/д
КС "ШАНС 2010"	м. Луганськ	294	337	1903664,08	1250207,93	1758690,90	1649064,44	252	243	649200,00
КС "Шанс-Плюс"	м. Радивилів	679	863	2432501,27	2377418,65	1988120,99	2031763,32	494	490	3676500,00
КС "Юж-Кредит"	м. Южноукраїнськ	183	199	1091923,19	1257309,46	1276425,65	1350561,51	112	107	347700,00
КС "ЮРТ**"	м. Білогірськ	1693	1706	6441063,88	4789813,27	5623575,85	4303042,76	418	395	3765437,04

* дані наведені станом на 30.06.2014

АНАЛІЗ ФІНАНСОВОЇ ЗВІТНОСТІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ ЗА 2014 РІК

Членами НАКСУ станом на 31.12.2014 року є 139 кредитних спілок. Дані по кредитних спілках, які виключені з Державного реєстру фінансових установ, у цьому аналізі відсутні. Крім того, у зв'язку з відомою ситуацією з кримськими

та севастопольськими кредитними спілками, дані по цих спілках не включені до загального підрахунку. Таким чином, у розрахунках даних, приведених на одну кредитну спілку, враховується 120 кредитних спілок - членів НАКСУ.

ЗВЕДЕНИЙ РЕЙТИНГ ВСІХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

Таблиця 1. Рейтингові показники кредитних спілок, що є членами НАКСУ

Категорія	Назва показника бальної оцінки	Мета	31.12.2013		31.03.2014		30.06.2014		30.09.2014		31.12.2014	
			Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал	Фактичне значення	Бал
ДОХОДНІСТЬ	Балансовий прибуток до активів	>0	-2,9%	-10	-1,0%	-10	-1,4%	-10	-1,3%	-10	-3,3%	-10
	Доходи до витрат	>100%	106,1%	10	114,6%	10	113,2%	10	116,1%	10	104,1%	10
КАПІТАЛ	Резерви до активів	>=11%	26,0%	10	27,7%	10	29,1%	10	30,2%	10	31,1%	10
	Прострочені до власного капіталу	<30%	64,6%	3	64,3%	3	65,6%	3	67,6%	3	67,0%	3
	Капітал до активів	>=30%	38,5%	10	40,1%	10	41,4%	10	43,2%	10	43,7%	10
	Власний капітал до активів	>=10%	15,2%	10	17,3%	10	18,5%	10	19,0%	10	18,2%	10
АКТИВИ	Доходні активи до платних зобов'язань	>115%	154,1%	5	154,1%	5	160,0%	5	162,0%	5	159,5%	5
	Доходні активи до активів	90%	84,5%	3	83,7%	3	84,9%	3	83,0%	3	80,3%	3
	Основні засоби до активів	3-5%	3,2%	5	3,2%	5	3,2%	5	3,2%	5	3,1%	5
	Кредити до активів	85%	90,9%	4	90,3%	4	91,6%	4	90,7%	4	89,9%	4
	Чисті кредити до активів	85%	80,2%	5	79,9%	4	81,0%	5	79,5%	4	77,0%	4
ПРОСТРОЧЕНІСТЬ	Працюючі кредити до активів	>80%	74,2%	2	72,5%	2	72,5%	2	70,3%	2	69,1%	1
	Прострочені до кредитів	<4%	8,2%	1	9,0%	1	10,1%	0	11,5%	0	9,9%	1
	Прострочені до активів	<3,5%	6,0%	1	7,4%	1	8,4%	1	9,2%	0	7,9%	1
ЛІКВІДНІСТЬ	Ліквідні активи до активів	10%	19,3%	4	19,6%	4	18,6%	4	18,3%	4	18,1%	4
	Разом			63		62		62		60		61

Четвертий квартал 2014 року характеризується активізацією формування РЗПВ, наслідком чого стали:

- погіршення співвідношення балансового прибутку до активів на 2%;

- зменшення активів, що супроводжується одночасним зменшенням кредитного портфеля;

- зростання співвідношення резервів до активів;

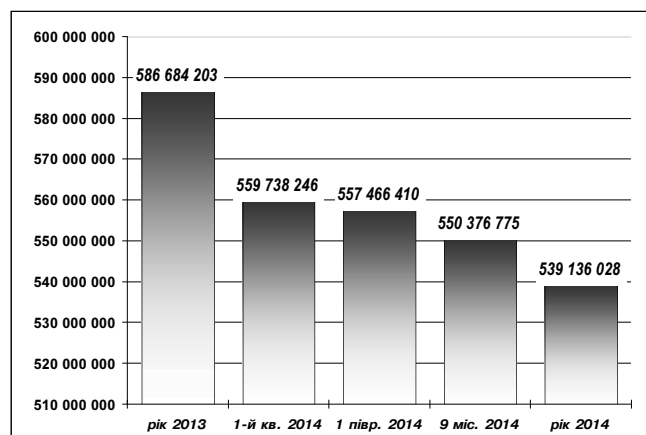
- зменшення співвідношення прострочених кредитів як до кредитного портфеля, так і до активів.

В цілому система кредитних спілок - членів НАКСУ за результатами 4 кварталу 2014 року має оцінку "добре".

ЗВЕДЕНІ ДАНІ КРЕДИТНИХ СПІЛОК – ЧЛЕНІВ НАКСУ (ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ)

■ АКТИВИ

Діаграма 1. Сумарні активи кредитних спілок (грн.)

Активи кредитних спілок - членів НАКСУ на 01.01.2015 склали 539,1 млн. грн., що свідчить про зменшення сумарних активів протягом четвертого кварталу 2014 року на 11,3 млн. грн. (2%), а у порівнянні з аналогічним періодом минулого року падіння активів - на 47,6 млн. грн. (8,1%).

Уявлення про наявну структуру активів кредитних спілок - членів НАКСУ дає наступна таблиця:

Таблиця 2. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

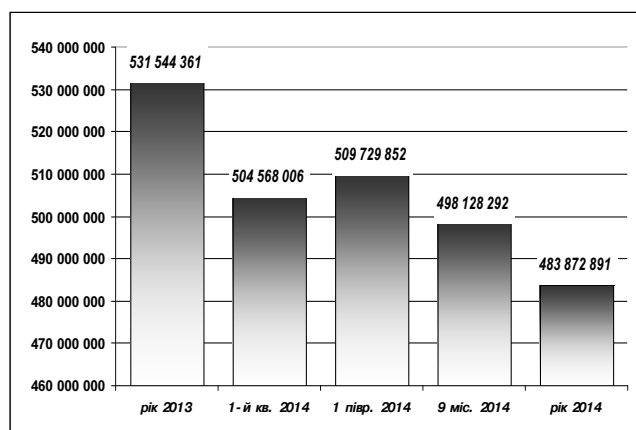
	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Активи	% від загальної суми активів	Середні активи по групі КС
Менше 100 тис. грн.	7	5,83%	406 585	0,08%	58 084
Від 100 до 500 тис. грн.	11	9,17%	2 945 119	0,55%	267 738
Від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	15	12,50%	10 582 835	1,96%	705 522
Від 1 до 2 млн. грн.	26	21,67%	35 753 738	6,63%	1 375 144
Від 2 до 5 млн. грн.	37	30,83%	119 873 586	22,23%	3 239 827
Понад 5 млн. грн.	24	20,00%	369 574 165	68,55%	15 398 924
	120	100%	539 136 028	100 %	4 492 800

У четвертому кварталі 2014 року середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ, порівняно з третім кварталом 2014 року, зменшилися на 93,7 тис. грн. При цьому, протягом останніх 12 місяців середні активи кредитних спілок - членів НАКСУ зросли на 115 тис. грн.

Переважає більшість кредитних спілок - членів НАКСУ (72,5%) мають в активах понад мільйон грн., у таких спілках акумульовано 97,4% активів системи. В той же час, на 27,5 % від загальної кількості кредитних спілок з активами менше 1 млн. грн. припадає лише 2,6% активів.

■ КРЕДИТНИЙ ПОРТФЕЛЬ

Діаграма 2. Кредитний портфель кредитних спілок (грн.)

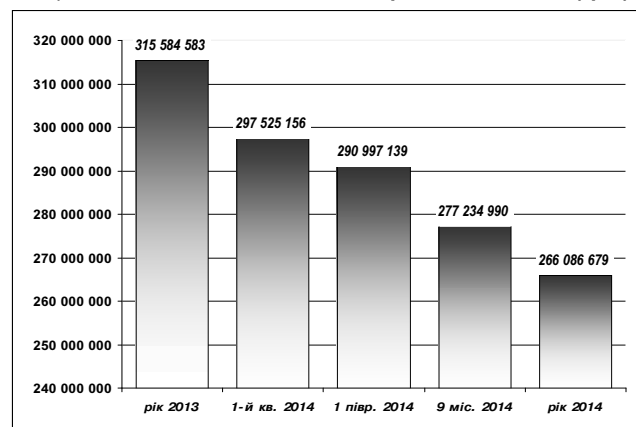

Кредитний портфель кредитних спілок - членів НАКСУ у четвертому кварталі 2014 року зменшився на 14,2 млн. грн. (2,8%) і на 01.01.2015 року склав 483,9 млн. грн. Протягом 12 місяців кредитний портфель зменшився на 47,6 млн. грн. (9 %).

До загальної стабілізації ситуації в економіці України слід очікувати подальшого падіння обсягів кредитування, а, відповідно, і доходності та погіршення співвідношення прострочених кредитів до кредитного портфеля кредитних спілок - членів НАКСУ.

■ ЗАОЩАДЖЕННЯ

Діаграма 3. ЗАОЩАДЖЕННЯ членів кредитних спілок (грн.)

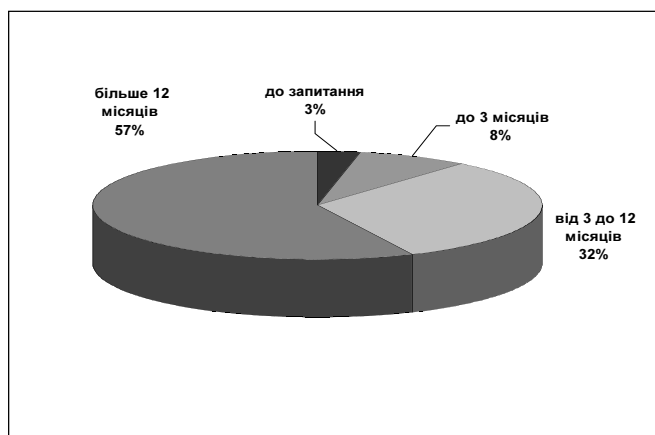
У четвертому кварталі 2014 року внески (вклади) членів кредитних спілок на депо-

зитні рахунки, порівняно з третім кварталом 2014 року, зменшилися на 11,1 млн. грн. (4%) і склали 266,1 млн. грн. Порівняно з аналогічним періодом 2013 року загальна сума заощаджень зменшилася на 49,5 млн. грн. (15,7%).

Активи кредитних спілок фінансуються за рахунок внесків (вкладів) на депозитні рахунки на 49,4%, що на 4,4% менше, ніж на 31.12.2013 р. Втім внески (вклади) членів КС на депозитні рахунки залишаються вагомим джерелом коштів у кредитних спілках - членах НАКСУ. Від процентних ставок за цими вкладками залежать, в основному, процентні ставки за кредитами.

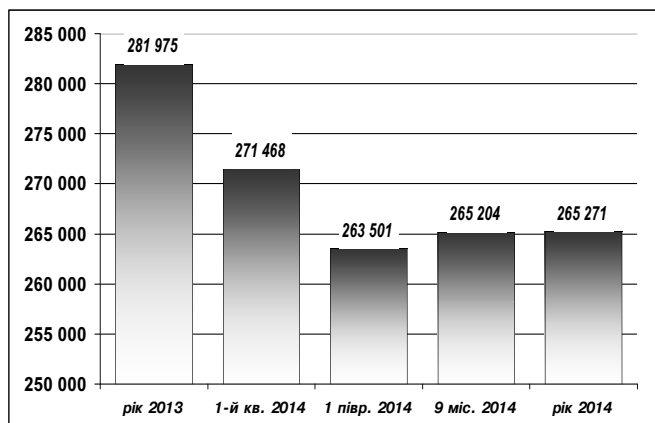
Структура вкладів на депозитних рахунках у четвертому кварталі 2014 р., порівняно з третім кварталом, має незначні зміни у структурі вкладів: зокрема, зросла на 1% питома вага внесків (вкладів) "до запитання", а також договорів на строк від трьох до дванадцяти місяців, проте питома вага довгострокових договорів знизилася на 2%.

Діаграма 4. Структура вкладів на депозитні рахунки

■ КІЛЬКІСТЬ ЧЛЕНІВ КРЕДИТНИХ СПІЛОК

Діаграма 5. Кількість членів кредитних спілок

Протягом останніх 12 місяців кількість членів кредитних спілок зменшилась на 5,9%. Проте протягом четвертого кварталу 2014 р. відбулось незначне збільшення кількості членів кредитних спілок і станом на 01.01.2015 загальна кількість членів склала 265 271 особу.

Наступна таблиця розкриває структуру кредитних спілок - членів НАКСУ за кількістю членів спілок станом на 01.01.2015 року.

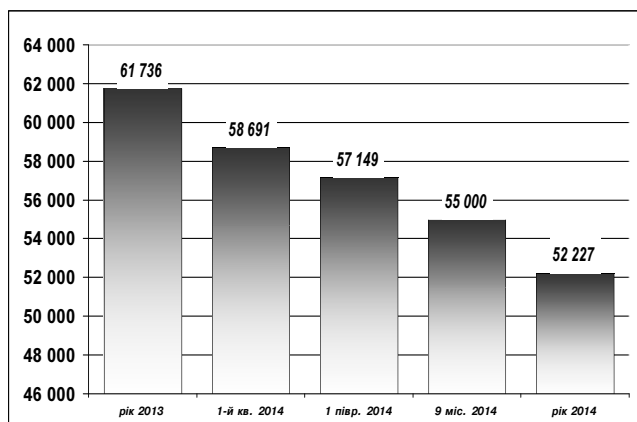
Таблиця 3. Структура кредитних спілок за кількістю членів

Кількість членів	Кількість КС	% від загальної кількості КС	Кількість членів КС	% від загальної кількості членів
Менше 100	6	5,00%	455	0,17%
від 100 до 500	33	27,50%	9 549	3,60%
від 500 до 1000	19	15,83%	14 342	5,41%
від 1000 до 2000	26	21,67%	37 202	14,02%
від 2000 до 5000	23	19,17%	75 501	28,46%
понад 5000	13	10,83%	128 222	48,34%
	120	100%	265 271	100 %

Група спілок, в яких обслуговується від 100 до 500 осіб (33 спілки), залишається найчисленнішою за кількістю. При цьому майже половина - 48,3% членів - обслуговуються у великих кредитних спілках з кількістю членів понад 5000 осіб. В кредитних спілках з кількістю членів до 1000 осіб обслуговується лише 9,2% загальної кількості членства, в той же час, кількість таких спілок складає 48,3% - майже половину від загальної кількості КС - членів НАКСУ.

■ КІЛЬКІСТЬ ПОЗИЧАЛЬНИКІВ

Діаграма 6. Кількість позичальників кредитних спілок

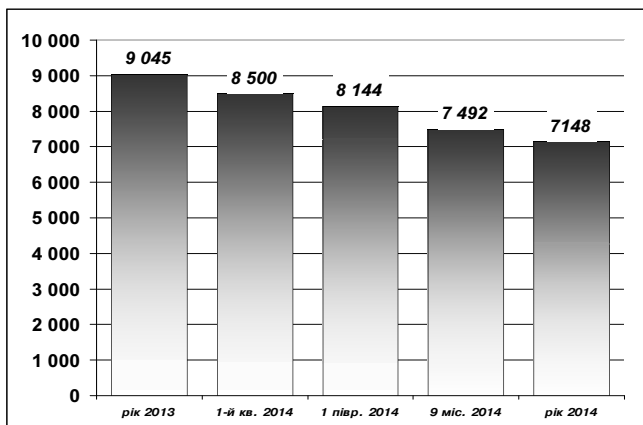
У четвертому кварталі 2014 року простежується зменшення на 2,8 тисячі осіб загальної кількості позичальників, на 01.01.2015 їх кількість склала 52,2 тис. осіб.,

а за 12 місяців вона зменшилась на 9,5 тисячі осіб. В той же час, як було показано вище, кредитний портфель за 12 місяців зменшився на 47,6 млн. грн. Середній розмір кредиту станом на 01.01.2015 року склав 9 265 грн. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року середній розмір кредиту збільшився на 655 грн.

■ КІЛЬКІСТЬ ВКЛАДНИКІВ

Кількість вкладників кредитних спілок у четвертому кварталі 2014 року зменшилася порівняно з третім кварталом 2014 року на 4,6 % і на кінець кварталу їх кількість становила 7 148 осіб. Протягом 12 місяців кількість вкладників зменшилась на 21 %.

Діаграма 7. Кількість вкладників кредитних спілок

В процесі аналізу членства виділяються три групи кредитних спілок:

- спілки, в яких обслуговується менше 1000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується від 1000 до 5000 осіб;
- спілки, в яких обслуговується понад 5000 осіб.

Розглянемо активи цих груп кредитних спілок, відображені у наступній таблиці.

Таблиця 4. Структура кредитних спілок — членів НАКСУ за активами

Кількість членів	Кількість КС	Кількість членів КС	Активи	Середні активи по групі КС	Кількість позичальників	Кількість вкладників	Питома вага активних членів
Менше 1000	58	24 346	80 162 954	1 382 120	7 397	859	34%
від 1000 до 5000	49	112 703	310 389 672	6 334 483	21 911	3 193	22%
понад 5000	13	128 222	148 583 402	11 429 492	22 919	3 096	20%
	120	265 271	539 136 028	4 492 800	52 227	7 148	22%

Підсумовуючи наведену інформацію, можна констатувати наступне: кредитні спілки - члени НАКСУ можна об'єднати у три групи, які дуже подібні до груп режимів регулювання, визначених Нацкомфінпослуг.

Зокрема, 48% кредитних спілок з невеликим розміром активів об'єднують 9,2% загальної кількості членів; ця група кредитних спілок, де 14% позичальників і 12% вкладників, за суттю близька до третьої групи режимів регулювання. При цьому, питома вага активних членів (співвідношення кількості вкладників та позичальників до загальної кількості членів спілки) в цій групі складає 34%.

Друга група - 41% кредитних спілок, яка об'єднує 42,5% загальної кількості членів (42% позичальників і 45% вкладників), - близька до другої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів в цій групі складає 22%.

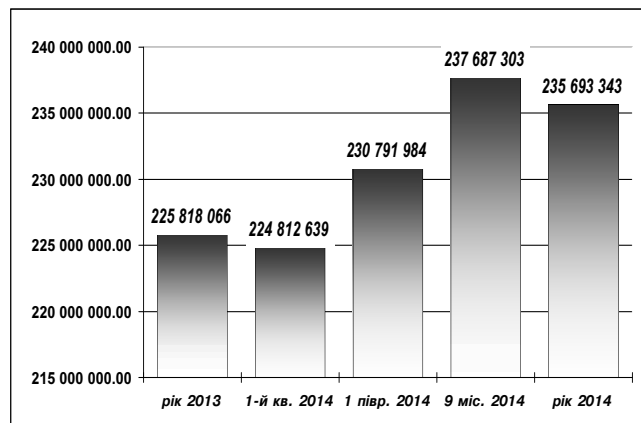
Група спілок, яка об'єднує понад 5000 членів, найменша за кількістю - 11% від загальної кількості кредитних спілок - членів НАКСУ, має найвищий розмір середніх активів, в ній сконцентровано найбільше членів - 48,3% від загальної кількості, вкладників - 43%, а позичальників - 44%. Ця група аналогічна до першої групи режимів регулювання. Питома вага активних членів по цій групі складає 20%.

В цілому по кредитних спілках - членах НАКСУ питома вага активних членів кредитних спілок складає 22% від загальної кількості.

▶ КАПІТАЛ КРЕДИТНИХ СПІЛОК — ЧЛЕНІВ НАКСУ

■ СУМАРНИЙ КАПІТАЛ

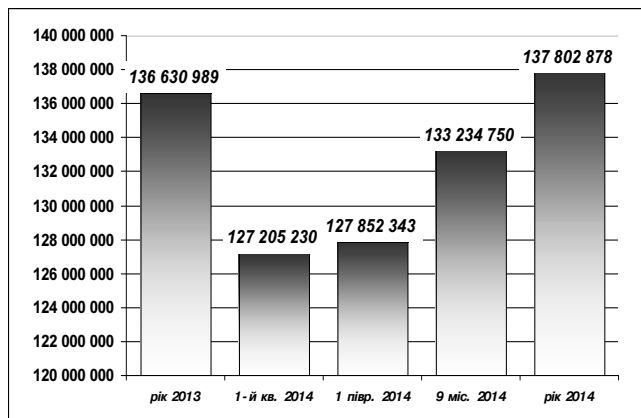
Діаграма 8. Сумарний капітал кредитних спілок (грн.)

Сумарний капітал кредитних спілок у четвертому кварталі 2014 року зменшився на 2 млн. грн. (0,8%) і склав 235,7 млн. грн. Протягом 12 місяців сумарний капітал збільшився на 9,9 млн. грн. (4,4 %).

ПАЙОВИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 9. Пайовий капітал кредитних спілок (грн.)

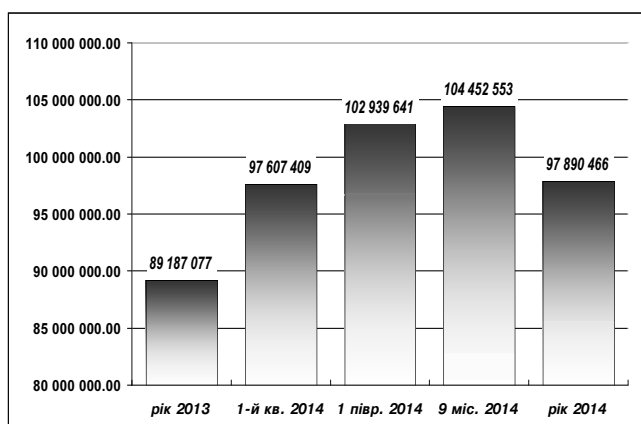

Протягом четвертого кварталу 2014 року пайовий капітал кредитних спілок збільшився на 4,6 млн. грн. Питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу станом на 01.01.2015 року склала 58,5%, при цьому, якщо протягом кварталу питома вага пайового капіталу у складі загального капіталу зросла на 2,5%, то за 12 місяців цей показник зменшився на 2%. Таким чином кредитні спілки намагаються змінити структуру капіталу в бік таких джерел його формування, які здатні, за необхідності, поглинати збитки, а також бути джерелом неплатних коштів, що на даний момент сприяє фінансовій стійкості.

ВЛАСНИЙ КАПІТАЛ

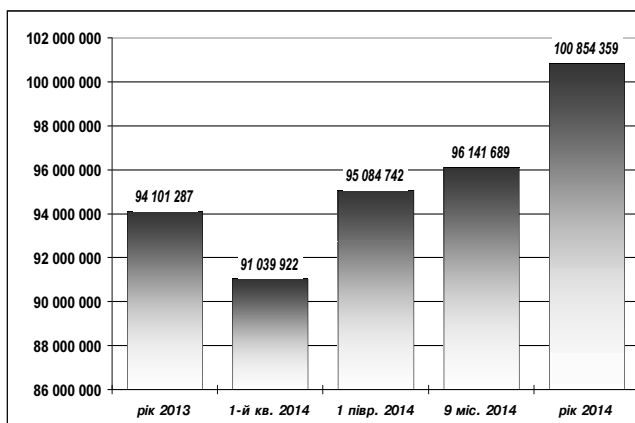
У четвертому кварталі 2014 року власний капітал кредитних спілок - членів НАКСУ зменшився на 6,6 млн. грн. і склав 97,9 млн. грн. За останні 12 місяців власний капітал зріс на 8,7 млн. грн. - 9,7%.

Діаграма 10. Власний капітал кредитних спілок (грн.)

РЕЗЕРВНИЙ КАПІТАЛ

Діаграма 11. Резервний капітал кредитних спілок (грн.)

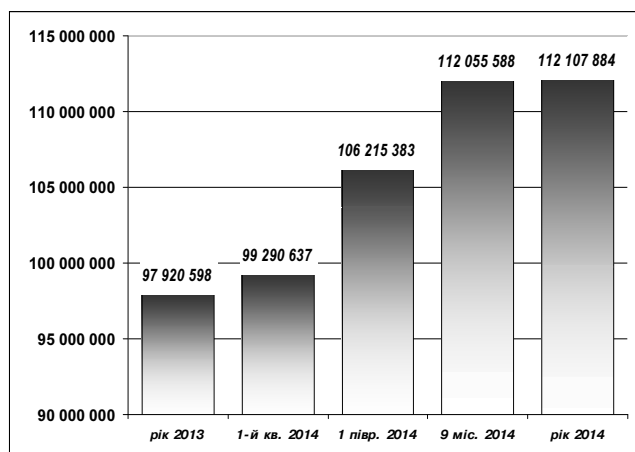
На 01.01.2015 сумарний резервний капітал склав 100,8 млн. грн., що на 6,7 млн. грн. (7,1%) більше, ніж його значення на 01.01.2014 р., протягом четвертого кварталу 2014 року сумарний резервний капітал збільшився на 4,7 млн. грн.

ЯКІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ КРЕДИТНИХ СПІЛОК - ЧЛЕНІВ НАКСУ

СУМА ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ

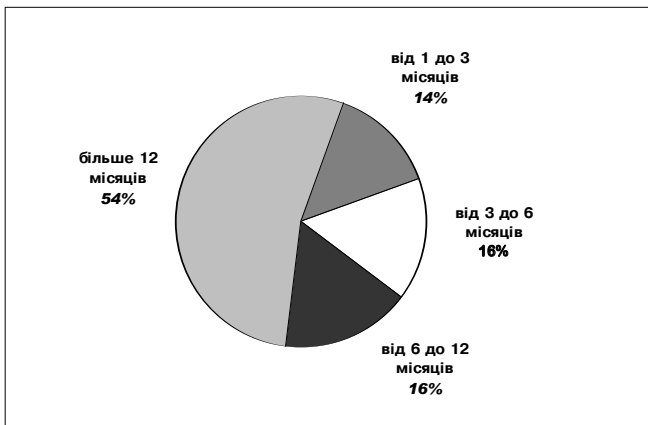
У четвертому кварталі 2014 року сума прострочених кредитів, порівняно з минулим кварталом, лишилася практично незмінною і склала 112,1 млн. грн. За останні 12 місяців цей показник збільшився на 14,2 млн. грн. При цьому, порівняно з аналогічним періодом 2013 року, рівень прострочення збільшився на 4,8% і склав на 1 січня 2015 року 23,2% від загальної суми кредитного портфеля.

Діаграма 12. Сума прострочених кредитів (грн.)

Наступна діаграма дає уявлення про структуру прострочених кредитів:

Діаграма 13. Структура прострочених кредитів

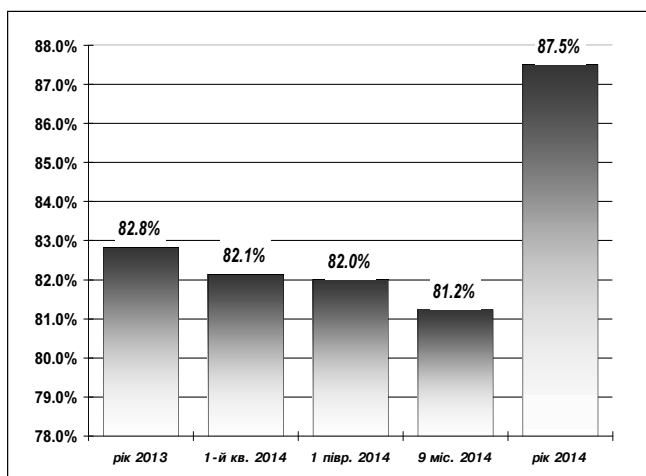

В структурі прострочених кредитів продовжують переважати прострочені кредити терміном більше 12 місяців, їх питома вага у загальній простроченості, порівняно з минулим кварталом, лишилася незмінною і склала 54%. Протягом четвертого кварталу на 5% зменшилася питома вага кредитів, прострочених від 1 до 3 місяців: станом на 01.01.2015 року вона склала 14%, а питома вага кредитів, прострочених від 3 до 6 місяців, зросла на 2% і склала 16% від загальної суми прострочених кредитів, одночасно на 3% зросла питома вага кредитів, прострочених від 6 до 12 місяців, і станом на 01.01.2015 склала 16% від загальної простроченості.

Подальші діаграми відображають динаміку співвідношень РЗПВ до нормативного значення, простроченості до власного капіталу, а також співвідношення суми прострочених кре-

■ ДОСТАТНІСТЬ РЗПВ

Діаграма 14. Достатність резерву забезпечення покриття втрат від неповернених кредитів (в процентах до нормативного значення)

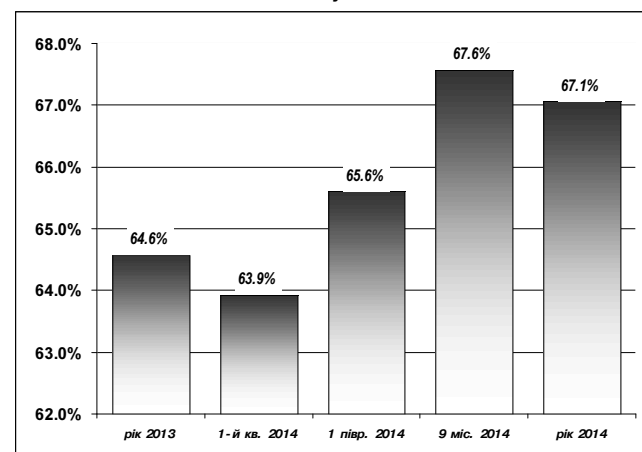

дитів, не перекритих РЗПВ, до кредитного портфеля по системі в цілому.

Співвідношення фактично сформованого РЗПВ до його нормативного значення у четвертому кварталі 2014 року покращилося на 6,3%. У порівнянні з аналогічним періодом 2013 року це співвідношення зросло на 4,7%.

■ СПІВВІДНОШЕННЯ ПРОСТРОЧЕНИХ КРЕДИТІВ ДО ВЛАСНОГО КАПІТАЛУ

Діаграма 15. Співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу

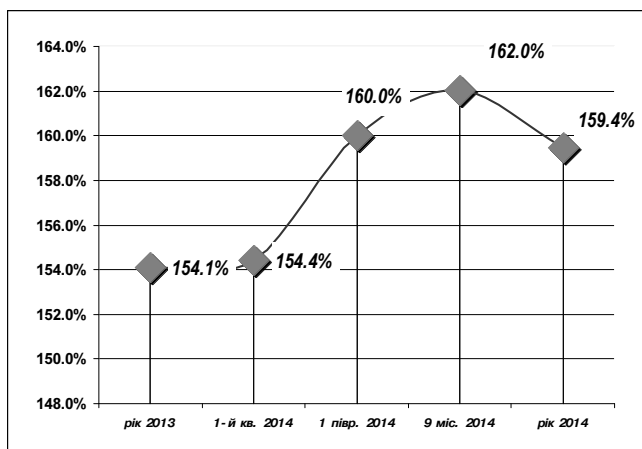

У четвертому кварталі 2014 року внаслідок того, що загальна сума прострочених кредитів лишилась практично незмінною, а загальна сума резервного капіталу збільшилася, співвідношення прострочених кредитів до власного капіталу зменшилося на 0,5% і склало 67,1%. В той же час, за останні 12 місяців цей показник збільшився на 2,5%.

▶ ДОХОДИ ТА ВИТРАТИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

■ ДОХОДНІ АКТИВИ ДО ПЛАТНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Діаграма 16. Співвідношення доходних активів до платних зобов'язань (нормативне значення: не менше 100%)

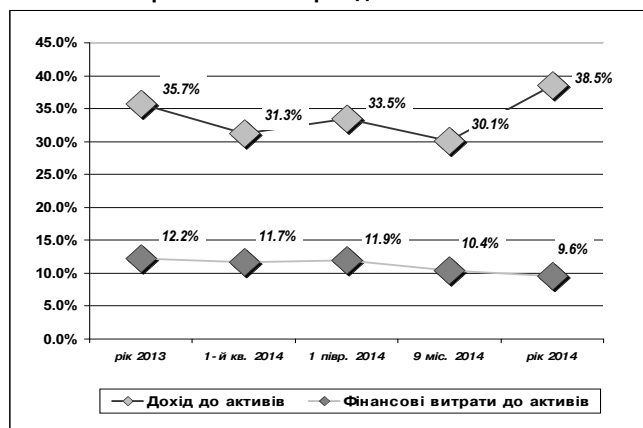

У четвертому кварталі 2014 року співвідношення між доходними активами та платними зобов'язаннями, порівняно з третім кварталом, зменшилося на 2,6% і склало 159,4%. При цьому за останні 12 місяців це співвідношення зросло на 5,3%. Таке співвідношення дає підстави для стриманого оптимізму щодо можливості кредитних спілок пережити складну поточну ситуацію і у подальшому поступово збільшувати обсяги кредитування.

■ ДОХІД ДО АКТИВІВ, ФІНАНСОВІ ВИТРАТИ ДО АКТИВІВ

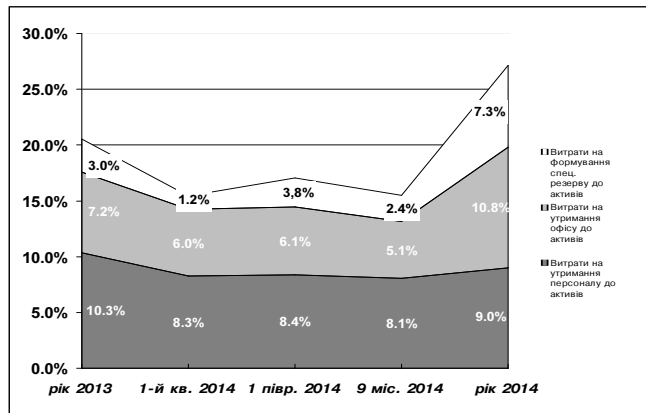
Діаграма 17. Співвідношення доходу до активів та фінансових витрат до активів

Рівень доходності активів протягом четвертого кварталу 2014 року збільшився на 8,4%, а рівень вартості активів зменшився на 0,8%. Протягом останніх 12 місяців рівень доходності збільшився на 2,8%, в той час як рівень вартості активів зменшився на 2,6%. Загальне співвідношення доходності активів та їх вартості на рівні, відповідно, 38,5% та 9,6% забезпечує кредитним спілкам джерела як покриття операційних витрат, так і адекватного резервування.

■ РОЗПОДІЛ ЗА ВИДАМИ ВИТРАТ

Діаграма 18. Розподіл за видами витрат кредитних спілок

У четвертому кварталі 2014 року витрати на утримання персоналу склали 9 % від активів, що на 1,3% менше, ніж у аналогічному періоді минулого року, витрати на утримання офісу до активів протягом року збільшилися на 3,6% і склали 10,8% від середніх активів. При цьому, витрати на формування РЗПВ протягом року зросли на 4,3% і склали 7,3% від активів. Проте, як було показано вище, такого зростання витрат на формування РЗПВ недостатньо для забезпечення необхідного розміру резерву.

Втім, для різних категорій кредитних спілок як структура витрат в цілому, так і структура операційних витрат має певні особливості, про що свідчать дані наступних таблиць.

Таблиця 4. Загальна структура витрат кредитних спілок, %

Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Процентні витрати разом	4,4%	6,4%	5,8%	22,0%	28,9%	37,3%	33,3%
Операційні витрати разом	57,8%	83,5%	71,2%	50,5%	51,3%	40,9%	45,0%
Витрати на формування РЗПВ	37,8%	8,3%	8,8%	17,5%	8,1%	9,5%	9,7%
Витрати на формування резервного капіталу	0,0%	0,4%	2,5%	2,5%	2,6%	3,9%	3,5%
Витрати на проценти на паї	0,0%	1,4%	11,7%	7,5%	9,1%	8,4%	8,5%

Питома вага процентних витрат в основному пропорційна розміру активів кредитних спілок. Виключення складають кредитні спілки з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн. Втім, в цих спілках найвищий відсоток нарахувань на пайові внески. Найбільший відсоток процентних витрат притаманний спілкам з активами понад 5 млн. грн. Ця група кредитних спілок має також найменший відсоток операційних витрат. Найбільша частка операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами від 100 до 500 тис. грн. Розподіл доходу як на додаткові пайові внески, так і на формування резервного капіталу притаманний спілкам з активами понад 100 тис. грн.

Розмір активів кредитних спілок впливає і на структуру операційних витрат. В цілому уявлення про структуру операційних витрат для різних груп кредитних спілок дає наступна таблиця:

Таблиця 5. Структура операційних витрат кредитних спілок

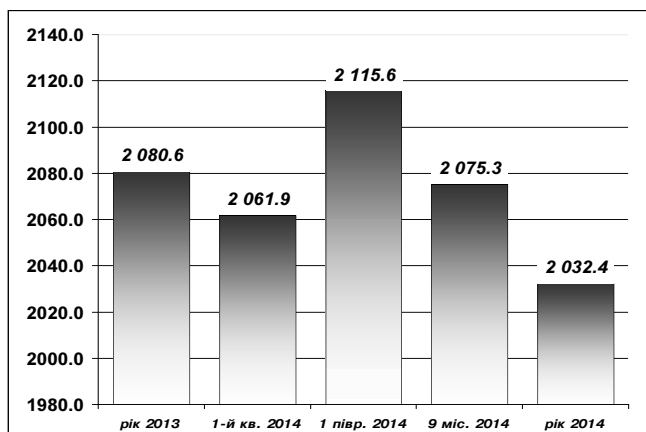
Розмір активів	до 100 тис. грн.	від 100 до 500 тис. грн.	від 500 тис. грн. до 1 млн. грн.	від 1 до 2 млн. грн.	від 2 до 5 млн. грн.	понад 5 млн. грн.	Разом по НАКСУ
Витрати на зарплату	52,0%	64,0%	64,6%	61,8%	60,6%	50,4%	54,7%
Офісні витрати	44,2%	34,3%	31,8%	35,9%	35,7%	48,5%	43,3%
Витрати на формування спільних фінансових фондів	0,3%	0,4%	0,1%	0,0%	0,0%	0,2%	0,2%
Витрати на нарахування податку на прибуток	3,0%	0,1%	0,3%	0,7%	0,5%	0,3%	0,3%
Інші витрати	0,5%	1,2%	3,2%	1,6%	3,2%	0,6%	1,5%

Максимальна питома вага витрат на оплату праці в складі операційних витрат притаманна кредитним спілкам з активами від 500 тис. грн. до 1 млн. грн., а мінімальна - кредитним спілкам з активами до 100 тис. грн. Найбільшу частку витрат на утримання офісу мають кредитні спілки з активами понад 5 млн. грн. Витрати на нарахування податку на прибуток притаманні всім категоріям кредитних спілок.

ЗВЕДЕНІ ДАНІ ПО ЧЛЕНАХ КРЕДИТНИХ СПІЛОК НАКСУ

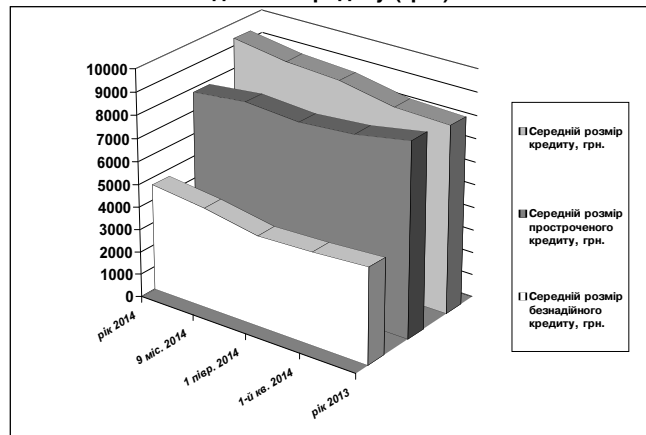
■ АКТИВИ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

Діаграма 19. Активи на одного члена спілки (грн.)

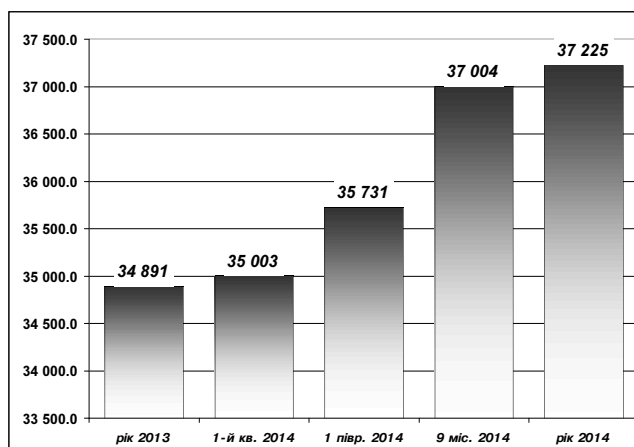
■ СЕРЕДНІ РОЗМІРИ КРЕДИТУ, ПРОСТРОЧЕНОГО КРЕДИТУ ТА БЕЗНАДІЙНОГО КРЕДИТУ

Діаграма 20. Середній розмір кредиту, середній розмір простроченого кредиту, середній розмір безнадійного кредиту (грн.)

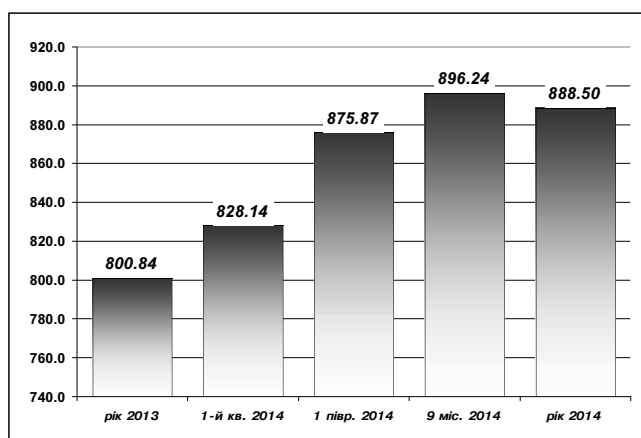
■ ЗАОЩАДЖЕННЯ НА ОДНОГО ВКЛАДНИКА

Діаграма 21. Заощадження на одного вкладника, грн.

■ КАПІТАЛ НА ОДНОГО ЧЛЕНА СПІЛКИ

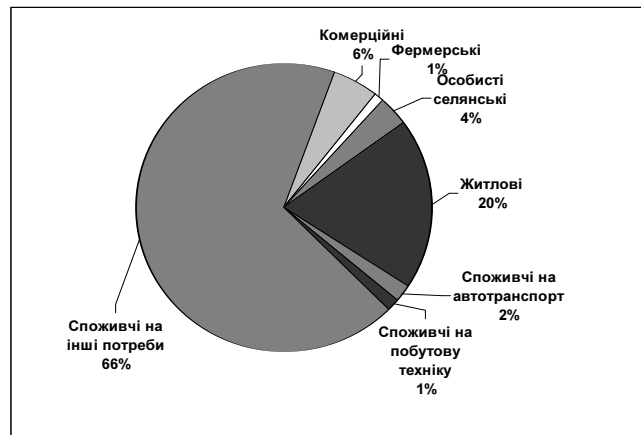
Діаграма 22. Капітал на одного члена спілки (грн.)

■ СТРУКТУРА КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ

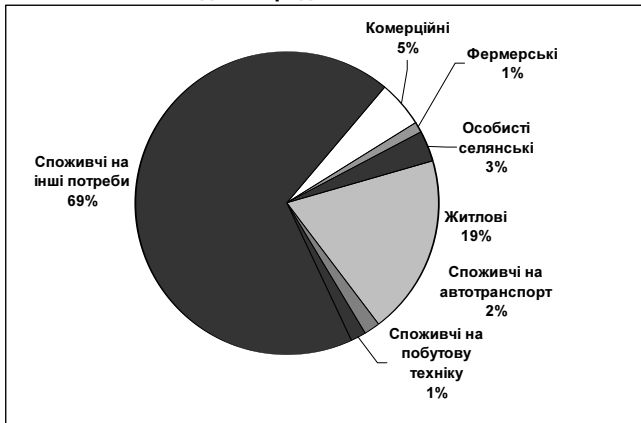
Структура кредитного портфеля у четвертому кварталі 2014 року практично не змінилася, у структурі доходності в четвертому кварталі зростає частка споживчих кредитів. Споживчі кредити переважають в структурі кредитного портфеля і забезпечують спілкам 72 % доходності.

Діаграма 23. Структура кредитного портфеля за видами

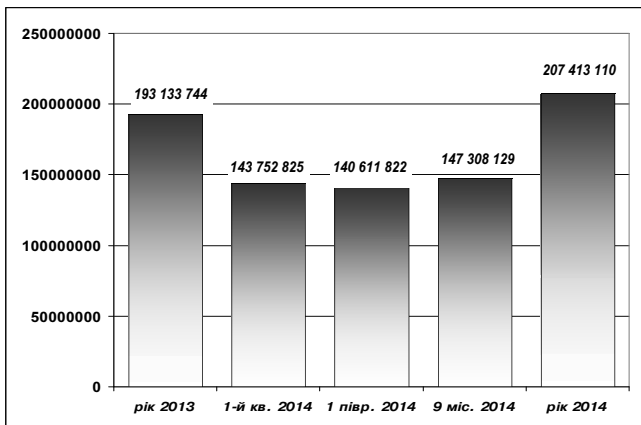
■ ДОХОДНІСТЬ КРЕДИТНОГО ПОРТФЕЛЯ ЗА ВИДАМИ КРЕДИТІВ

Діаграма 24. Доходність кредитного портфеля за видами кредитів

Поквартальна динаміка видачі кредитів представлена наступною діаграмою:

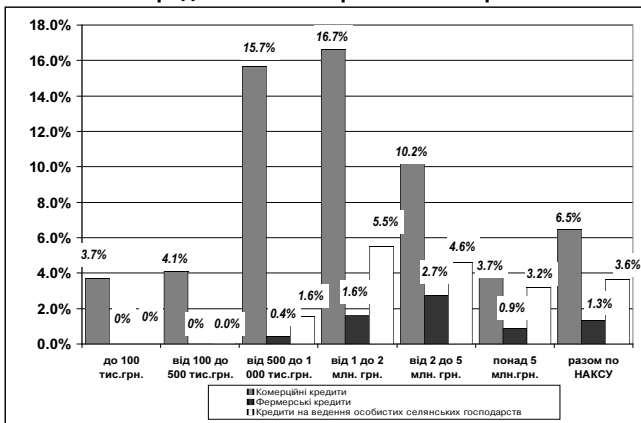
Діаграма 25. Поквартальна динаміка видачі кредитів (грн.)

Сума виданих кредитів у четвертому кварталі 2014 року збільшилася, порівняно з третім кварталом, на 60,1 млн. грн. і склала 207,4 млн. грн. Порівняно з четвертим кварталом 2013 року, сума виданих кредитів збільшилася на 7,4 %.

Загальна картина буде неповною, якщо не представити відсоток комерційних, фермерських та особистих селянських кредитів в кредитних портфелях спілок різних категорій:

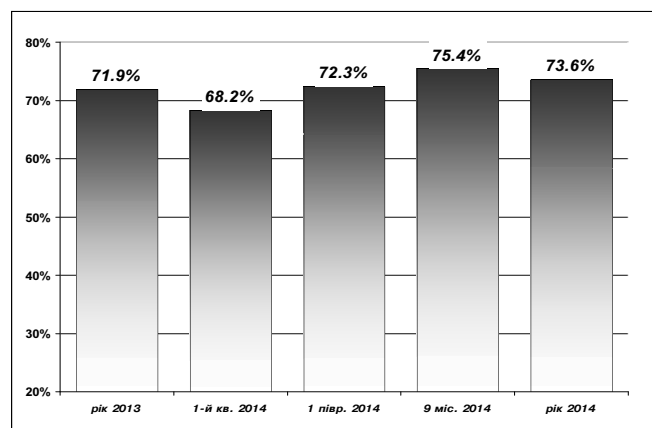
Діаграма 26. Структура кредитних портфелів кредитних спілок різних категорій

Питома вага бізнес-кредитів у кредитному портфелі всіх кредитних спілок - членів НАКСУ складає 11,4 %, порівняно з попереднім кварталом цей показник зменшився на 0,3%, що корелює з даними попередніх діаграм щодо структури кредитного портфеля. Найбільшою часткою бізнес-кредитів характеризуються кредитні портфелі кредитних спілок з активами від 1 до 2 млн. грн. (23,8 %), а найменшою (3,7 %) - кредитні портфелі кредитних спілок з активами до 100 тис. грн. Найбільша питома вага кредитів, наданих на ведення фермерських та особистих селянських господарств (7,3%), притаманна кредитним спілкам з активами від 2 до 5 млн. грн.

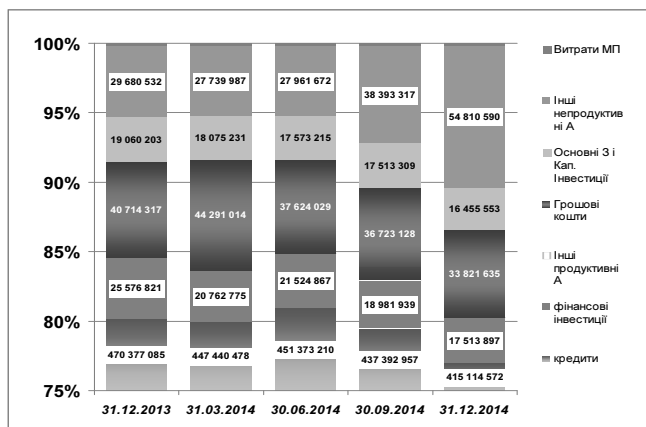
Наступна діаграма представляє виконання кредитними спілками - членами НАКСУ нормативу 3.1.1 - покриття прострочених кредитів регулятивним капіталом як одного з найважливіших. Дані наведеної діаграми свідчать про те, що станом на 01 січня 2015 року, як і у попередньому році, кредитними спілками - членами НАКСУ цей норматив виконується. В четвертому кварталі 2014 року фактичне значення показника зменшилося на 1,8% порівняно з третім кварталом 2014 року і склало 73,6%. У порівнянні з аналогічним періодом 2013 року співвідношення прострочених, неповернених, безнадійних та пролонгованих кредитів до регулятивного капіталу збільшилося на 1,7% внаслідок суттєвого (на 14,2 млн. грн.) зростання прострочених кредитів.

Діаграма 27. Дотримання нормативу 3.1.1.

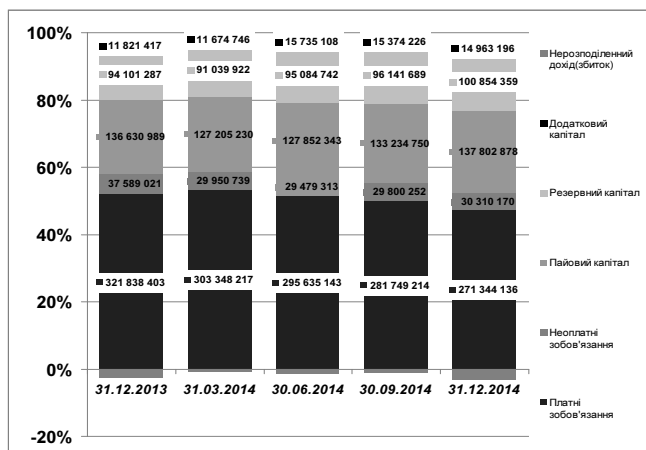
З метою оцінки рівня стабільності системи кредитних спілок - членів НАКСУ порівняємо структуру активів кредитних спілок і джерел їх фінансування - зобов'язань та капіталу:

Діаграма 28. Структура активів кредитних спілок і джерел їх фінансування

Станом на 01.01.2015 року питома вага продуктивних активів в структурі активів кредитних спілок - членів НАКСУ складає 80,2%. Левову частку активів складає кредитний портфель - 77% від загальних активів. Порівняно з аналогічним періодом попереднього року питома вага продуктивних активів зменшилася на 4,4%. При цьому, питома вага кредитного портфеля в загальних активах зменшилася на 3,2%. Частка фінансових інвестицій порівняно з кінцем 2013 року зменшилася на 1,2% і склала 3,2%. Питома вага непродуктивних активів складає 19,8%, при цьому, порівняно з четвертим кварталом 2013 року, частка непродуктивних активів зросла на 4,4%. Зростання інших непродуктивних активів склало 5,1%. В той же час на 0,1% зменшилася частка основних засобів, а питома вага грошових коштів зменшилася на 0,6% і склала 6,3% від загальних активів.

Діаграма 29. Структура зобов'язань та капіталу кредитних спілок

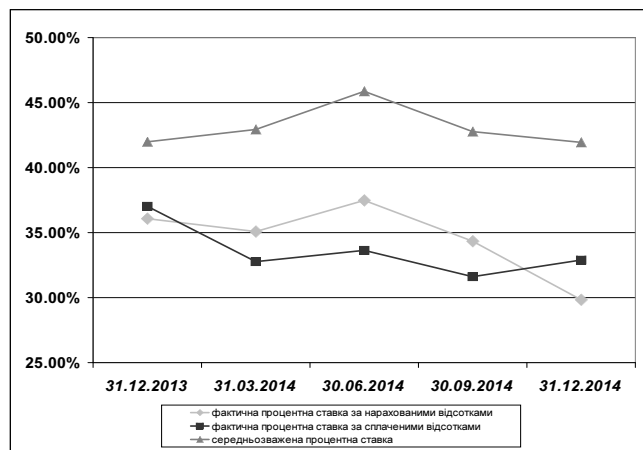

На відміну від структури активів, структура зобов'язань та капіталу протягом 12 місяців змінилася: якщо станом на 31.12.2013р. активи кредитних спілок - членів НАКСУ фінансувалися за рахунок капіталу на 39%, а за рахунок зобов'язань, відповідно, на 61%, то станом на 31.12.2014 р. за рахунок зобов'язань фінансується 56% активів кредитних спілок - членів НАКСУ, а за рахунок капіталу - 44% активів; при цьому, за рахунок платних зобов'язань фінансується 50% від загальних активів, протягом року цей показник зменшився на 5%.

Станом на кінець четвертого кварталу 2014 року за рахунок резервного капіталу фінансується 17,6% активів кредитних спілок - членів НАКСУ. Такий рівень фінансування активів дозволяє не тільки у повному обсязі поглинути непокритий збиток, а й забезпечити фінансування необхідної ліквідності на рівні понад 6% від активів.

Аналіз процентних ставок за кредитами представлений наступною діаграмою:

Діаграма 30. Аналіз процентних ставок за кредитами

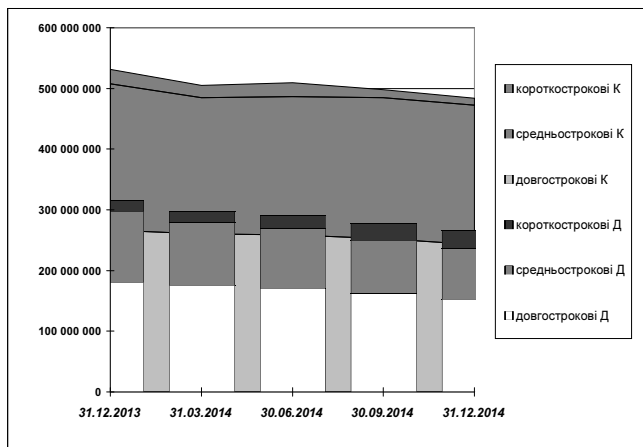
На діаграмі представлене порівняння середньозваженої процентної ставки (лінія з піктограмою трикутника) з фактичною доходністю кредитного портфеля як за нарахуванням (лінія з піктограмою ромба), так і за отриманими процентами (лінія з піктограмою квадрата). Фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням та сплаченими процентами у четвертому кварталі 2014 року складає, відповідно, 29,9% та 32,9%. Таким чином, протягом четвертого

кварталу фактична доходність кредитного портфеля за нарахуванням зменшилася на 3,1% пункти, а фактична доходність за сплатою зросла на 1,3% пункти, що відповідає описаному вище скороченню рівня прострочення кредитного портфеля у четвертому кварталі.

Проте протягом усього періоду середньозважена процентна ставка суттєво відрізняється від фактичної доходності кредитного портфеля як за нарахованими, так і за отриманими процентами. При цьому, станом на 01.01.2014 розрив складав 5% за нарахованими і 5,9% за сплаченими процентами. Протягом 2014 року цей розрив збільшився і станом на 01.01.2015 за нарахуванням він складає 12%, а за сплаченими процентами - 9%. Тому ситуація потребує від кредитних спілок додаткової уваги під час планування очікуваної доходності кредитного портфеля, адже орієнтація на середньозважену процентну ставку може призвести до неотримання очікуваного доходу.

Під час аналізу загальної структури активів та пасивів було визначено, що частка активів, що фінансуються за рахунок платних зобов'язань, складає по кредитних спілках - членах НАКСУ станом на кінець 2014 року 50%. В той же час, сума кредитів, виданих членам спілок, за виключенням резерву забезпечення покриття втрат від неповернених позичок, складає 76,8% від загальних активів. Наступна діаграма представляє деталізацію кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками.

Діаграма 31. Порівняння кредитного портфеля та портфеля вкладів за строками

На представленій діаграмі області відображають кредитний портфель за строками від довгострокових до короткострокових, а стовпчики - портфель вкладів (також від довгострокових до короткострокових). Враховуючи той факт, що дані щодо фактично сформованого РЗПВ не містять диференціації його за строками кредитів, в цій діаграмі представлений кредитний портфель "брутто" - не зменшений на суму РЗПВ. Необхідно відмітити, що суттєвим ризиком ліквідності для кредитних спілок (в тому числі і невиконання нормативу короткострокової ліквідності) є розміщення середньострокових вкладів у довгострокові кредити.

Протягом всього періоду, що аналізувався по кредитних спілках - членах НАКСУ, в цілому кредитний портфель переважає портфель вкладів у зв'язку з частковим фінансуванням кредитного портфеля за рахунок капіталу. При цьому, як було показано вище, частка фінансування активів за рахунок капіталу постійно зростає. Фінансування довгострокових кредитів за рахунок довгострокових внесків (вкладів) на депозитні рахунки коливається в межах від 67,6% до 62,8%. Станом на кінець 2014 року довгострокові кредити фінансуються за рахунок довгострокових вкладів на 62,8%, середньострокові кредити - за рахунок середньострокових вкладів на 36,8%, а короткострокові кредити - за рахунок короткострокових вкладів на 247,9%. Враховуючи те, що фінансування кредитного портфеля, крім внесків (вкладів) членів кредитної спілки на депозитні рахунки, відбувається за рахунок капіталу кредитних спілок, таку структуру фінансування кредитного портфеля можна вважати достатньо безпечною, оскільки вона не несе у собі загрози проблем з ліквідністю. В той же час, кредитні спілки, кредитний портфель яких фінансується за рахунок вкладів в більшому обсязі, ніж у середньому по НАКСУ, повинні приділяти увагу відповідності кредитного портфеля портфелю вкладів за строками.

Загальна ситуація в кредитних спілках відповідає ситуації в економіці України - скорочення активів і обсягів кредитування є об'єктивною відповіддю на знецінення національної валюти і збідніння населення України. Позитивним є скорочення платних зобов'язань випереджаючими темпами по відношенню до активів. Так, у абсолютному значенні активи скоротилися за 2014 рік на 47,6 млн. грн., а зобов'язання - на 57,8 млн. грн. Тобто фінансування активів за рахунок капіталу зросло протягом року на понад 10 млн. грн. Такий підхід дозволяє кредитним спілкам зберегти достатній дохід для забезпечення поточної діяльності.

На лютневих парламентських слуханнях на тему: "Про шляхи стабілізації банківської системи України" було оприлюднено дані Національного банку України щодо тенденцій розвитку банківської системи у 2014 році. Порівнюємо деякі показники діяльності банківської системи та кредитних спілок (без врахування валютних коливань):

- загальні активи банків скоротилися на 16% (по кредитних спілках членах НАКСУ скорочення склало 8%);

- обсяг кредитів, наданих фізичним особам у 2014 році скоротився на 16% (по кредитних спілках - членах НАКСУ скорочення склало 12%);

- обсяг залучених від фізичних осіб коштів скоротився на 29% (по кредитних спілках - членах НАКСУ скорочення склало 16%).

Отже, кредитні спілки, незважаючи на відсутність рефінансування в стані швидше зреагувати на виклики і перебудувати свою діяльність адекватно зовнішнім загрозам.

Яскравим прикладом такої здатності є порівняння структури витрат в кредитних спілках - членах НАКСУ у четвертому кварталі 2014 року порівняно з аналогічним періодом 2013 року:

Разом по НАКСУ	Четвертий квартал 2013	Четвертий квартал 2014	Зміни
Процентні витрати разом	32,4%	33,3%	0,9%
Операційні витрати разом	46,7%	45,0%	-1,7%
Витрати на формування РЗПВ	7,9%	9,7%	1,8%
Витрати на формування резервного капіталу	2,7%	3,5%	0,8%
Витрати на проценти на паї	10,3%	8,5%	-1,8%

Отже, процентні витрати (враховуючи проценти на внески (вклади) та відсотки на пайові внески) скоротилися на 0,9%, при цьому операційні витрати, не зважаючи на зростання тарифів і цін на товари, роботи, послуги, скоротилися на 1,7%. Проте витрати на капіталізацію та резервування зросли на 2,6%.

Зрозуміло, що такі структурні зрушення стали, в тому числі, відповіддю на недолуге рішення законотворців щодо виключення кредитних спілок з переліку неплатників податку на прибуток і, відповідно, оподаткування виключно сум, спрямованих на формування резервного капіталу. Але такі зміни свідчать про здатність оперативно реагувати на виклики, що виникають.

Націленість переважної більшості кредитних спілок на позитивний результат і здатність робити усе можливе і неможливе для збереження і подальшої роботи своїх організацій дає стриману впевненість у тому, що зміна загальної ситуації надасть поштовх для розвитку системи кредитних спілок.

Катерина КАЛУСТОВА,
Віце-президент Національної асоціації
кредитних спілок України з питань
саморегульвності, Директор фінансового
департаменту НАКСУ

АЛАН МУР: "В УКРАЇНІ ІСНУЄ ВЕЛИКИЙ ЗАПИТ НА ПОСЛУГИ КРЕДИТНИХ СПІЛОК"

З 9 по 13 березня 2015 року в Україні на запрошення Національної асоціації кредитних спілок України перебували з візитом Директор Ліги кредитних спілок Ірландії Пет Фей і Генеральний директор Фондації Ліги Алан Мур. Візиту ірландських колег до України передували попередні переговори щодо подальшої співпраці НАКСУ з Ірландською Лігою кредитних спілок. Під час зустрічі в офісі НАКСУ з кредитними спілками — членами асоціації з м. Києва та деяких областей України Алан Мур зробив презентацію „Рух кредитних спілок Ірландії” і люб’язно відповів на запитання журналіста.

— Пане Мур, якою є мета Вашого візиту до України?

— Мій візит має дві основні цілі: отримати розуміння щодо роботи системи кредитних спілок України та можливої співпраці й розвитку партнерства між кредитними спілками Ірландії та України для обміну знаннями й досвідом.

Після нещодавнього візиту до кредитної спілки „Господар” (м. Макарів Київської обл. — *ред.*) я отримав змогу порівняти принципи роботи кредитних спілок у двох наших країнах. Можу констатувати багато спільного у філософії та базових принципах роботи КС. Також багато спільних рис мають асоціації кредитних спілок Ірландії та України у плані розвитку, досягнень та викликів, які постають перед ними.

— Розкажіть, будь ласка, коротко про історію руху кредитних спілок Ірландії.

— Протягом багатьох років Ірландія

була колонією Великої Британії. Після Другої світової війни вона була найбільш проблемною країною Європи. Безробіття, масова еміграція, погані житлові умови, низький рівень життя, недоїдання, лихварство спонукали групи людей — вчителів, чиновників, фермерів тощо — об’єднуватися для фінансової взаємодопомоги, взявши за основу своїх об’єднань ідею та принципи діяльності кредитних спілок у Сполучених Штатах Америки. Таким чином у 1950-х роках у Дубліні почали створюватися кредитні спілки. Протягом тривалого часу спілчанський рух базувався фактично на роботі волонтерів (робота працівників кредитних спілок була неоплачуваною). З боку держави спілки не мали жодної підтримки. Інформаційну, методичну та консультативну підтримку надавали колеги зі США. Велика ірландська діаспора у Сполучених Штатах також надавала чималу моральну підтримку кооператорам Ірландії. В результаті рух кредитних спілок почав розвиватися швидкими темпами. До того ж, банківська система Ірландії не кредитувала населення, що також сприяло стрімкому поширенню кредитних спілок. Протягом наступних 30 років в Ірландії вже діяло 500 кредитних спілок, майже стільки ж їх діє і сьогодні. Після кризи 2008 року всі іноземні бан-

ки пішли з Ірландії, а ірландські були націоналізовані державою. На відміну від них, жодна кредитна спілка не потребувала державних коштів і націоналізована не була.

Статистична інформація по показниках кредитних спілок Ірландії (за даними ВРКС станом на 01.01.2014 р.)

Кількість КС - 479

Кількість членів - 3 300 000

Проникнення - 75,57%

Заощадження та пайові внески (дол.

США) - 16 111 669 397

Кредитний портфель (дол. США) - 6 015 720 716

Резерви (дол. США) - 2 794 488 113

Активи (дол. США) - 19 079 608 496

— Чим Ви пояснюєте таку стійкість системи КС?

— Таким високий показник стійкості пояснюється тим, що кредитні спілки управляються волонтерами на добровільних засадах. В більшості кредитних спілок Ірландії до 2008 року протягом десятиріч не існувало поняття оплати праці співробітників. Сьогодні ж ситуація змінилася — всі кредитні спілки мають оплачуваних працівників, які наряду з членами Ради Директорів (аналог Спостережної Ради — *ред.*) несуть спільну відповідальність. Зазвичай персонал КС протягом перших 5-6 років від створення працює в установі на безоплатній основі, оскільки темп розвитку цього виду фінансових установ досить повільний. За увесь час існування з майже 500 кредитних спілок Ірландії була ліквідована лише одна.

— Що являє собою Ірландська Ліга кредитних спілок?

— Тут спершу маю зазначити, що структура й функції Ліги кредитних спілок Ірландії й НАКСУ дуже подібні. Ірландська Ліга, створена 1960 року, — це презентативна організація, до її складу входять 500 кредитних спілок. До 2010 року (50 років) Ліга КС Ірландії була саморегульованою організацією. Сьогодні штат Ліги складається з 80 працівників. Функції об'єднання — це лобі-

ювання інтересів КС, навчання, консалтинг, представництво і пропаганда кредитних спілок на національному рівні.

— Які функції покладено на очолювану Вами фундацію?

— Наша фундація займається міжнародним аспектом діяльності КС — сприянням розвитку кредитних спілок в інших країнах світу. У співпраці з місцевими органами та організаціями ми маємо діючі проекти в Албанії, Ефіопії, Гамбії, Гані, Росії, Сьєрра-Леоне, Ліберії, Белізі. За основу беруться дослідження регуляторної діяльності кредитних спілок у США. На початку діяльності в тій чи іншій країні ми завжди розраховуємо на тривалий позитивний вплив: співпраця розраховується на 5, 10, 15, 20 років.

Річні внески до Фундації від руху кредитних спілок Ірландії у 2013 році становили трохи більше 600 тис. євро, до цього доклалися більше 270 кредитних спілок. Завдяки цим внескам фундація мала змогу зробити наступне:

— забезпечити фінансову та технічну підтримку для зміцнення рухів кредитних спілок у 7 країнах світу;

— забезпечити технічну підтримку рухам кредитних спілок Росії та України;

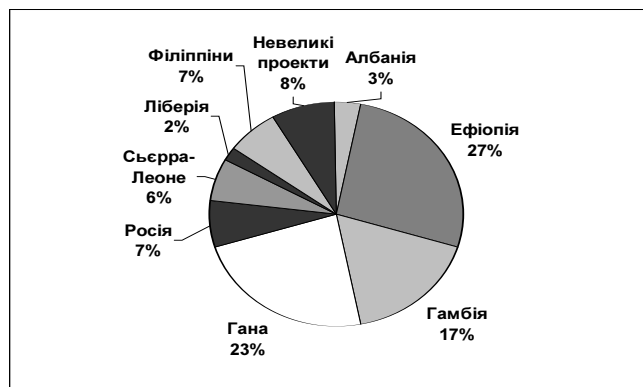
— забезпечити фінансову допомогу Національній конфедерації кооперативів в Філіппінах після тайфуну Хайян;

— забезпечити фінансову підтримку двом волонтерам з кредитних спілок Ірландії для допомоги руху кредитних спілок Гани;

- організувати Міжнародну Партерську Конференцію;
- провадити проекти зі спільного фінансування для розвитку кредитних спілок у Західній Африці.

Витрати Фондації на підтримку рухів кредитних спілок світу у 2013 році.

Оскільки рух кредитних спілок Ірландії досяг високого ступеня розвитку, він має нести кооперативну ідею і в інші країни та допомагати спілчанам. Всі учасники ірландського ринку КС сплачують добровільні внески до фондації, щоб підтримати спілчанські рухи в інших країнах. Ми вважаємо, що це повністю відповідає філософії кредитної кооперації.

Фінансування, як правило, відбувається за принципом 50/50 (з добровільних внесків кредитних спілок Ірландії та міжнародних донорських організацій – Євросоюзу, ООН, Світового Банку, Ірландського підрозділу USAID). Фондація проводить експертизи, вивчає ситуації і приймає рішення про подальші кроки.

Наша фондація невелика, проте дуже

спрямована організація, націлена лише на кредитні спілки і працює через професійні об'єднання КС.

– Як відбувається державне регулювання діяльності ірландських кредитних спілок?

– Діяльність кредитних спілок в Ірландії з 2010 року регулює окремий підрозділ Центрального Банку. Це технократична структура з єдиним негнучким підходом до бачення загальної картини на ринку.

Після кризи державне регулювання було посилено – регулятор поступово запроваджує все нові вимоги до установ, таким чином створюючи сильний тиск на них.

– Розкажіть, будь ласка, про ліцензування діяльності КС у вашій країні.

– В Ірландії для того, щоб кредитна спілка могла розпочати діяльність, достатньо подати всі необхідні документи до Центрального Банку, зареєструвати юридичну особу. Після того як кредитну спілку вносять до державного реєстру Центрального Банку, вона вважається зареєстрованою назавжди. Нам не зрозуміло, які після цього ще мають бути ліцензії? (Як бачимо, дозвільні процедури для кредитних спілок Ірландії та України досить сильно відрізняються – *ред.*)

– Якщо членами КС в Ірландії є понад 75 % населення країни, то наскільки великі ці установи?

– В Ірландії найбільш розвинений ринок кредитних спілок у Європі. 3,3 млн. осіб є членами кредитних спілок (усього у країні проживає 4,6 млн. осіб). Більшість кредитних спілок Ірландії дуже великі. Згідно з останніми національними соціологічними опитуваннями, в Ірландії кредитні спілки є установами, які користуються найбільшою довірою у населення.

Декілька найбільших кредитних спілок мають в активах більш ніж по 100 млн. євро. Це так звані індустріальні (профільні) КС, найбільша з яких – спілка полісменів Ірландії та членів їх сімей, вона нараховує близько 40 тисяч членів. Активи найменших

спілок складають близько 10 млн. євро, таких також небагато, кількість їх членів коливається у межах 2-3 тис. осіб.

Основні послуги, які надають кредитні спілки — це залучення вкладів та надання кредитів членам КС. Сьогодні їх фінансовий інструментарій розширився — спілки працюють з дебетними картками, використовують інтернет-банкінг, надають послуги з обміну валют. Протягом наступних 5-10 років сподіваємося отримати можливість надавати увесь спектр банківських послуг. Варто зазначити, що у плані оподаткування кредитні спілки залишатимуться неприбутковими організаціями, оскільки вони єдині виконують надважливу соціальну місію. Перший пріоритет кредитних спілок — це їх члени, відсутність цілі отримання прибутку. Гаслом кредитних спілок в Ірландії є „Кредитні спілки — для послуг, а не для прибутку”, тому їхня діяльність не повинна оподатковуватися.

— Як забезпечені заощадження членів кредитних спілок Ірландії?

— Ще на самому початку, у 50-х роках кредитними спілками Ірландії була заснована власна система захисту заощаджень членів КС, завдяки чому кредитні спілки мали додатковий плюс. Жоден член кредитної спілки в Ірландії по сьогоднішній день не втратив своїх коштів. А останні п'ять років наші кредитні спілки мають ще й доступ до системи державного гарантування нарівні з банками. Заощадження і в банках, і в спілках гарантуються державою у розмірі 100 тис. євро.

— Чи стикаються кредитні спілки Ірландії з поняттям простроченості кредитів?

— Так. Внаслідок фінансової кризи дещо зріс рівень простроченості, тому кредитні спілки почали нарощувати резерви (аналог РЗПВ — *ред.*), ведуть активну роботу з досудового врегулювання спорів. Звернення до суду відбуваються лише у разі категоричної відмови позичальника повертати кредитні кошти.

— З якими викликами стикаються сьогодні ірландські кооператори?

— На мою думку, ці виклики є дуже подібними до тих, перед якими стоять і кредитні спілки України. По-перше, середній вік членів ірландських кредитних спілок поступово зростає і люди прагнуть для отримання фінансового сервісу максимально користуватися продуктами сучасних технологій. Тому члени кредитних спілок відкривають рахунки у банках, щоб мати змогу користуватися всім спектром зручних сучасних фінансових послуг. Тобто кредитні спілки гостро потребують оновлення переліку послуг та модернізації своєї діяльності, на що вже сьогодні витрачаються значні кошти.

Другим, найбільшим викликом для кредитних спілок Ірландії сьогодні є те, якою має бути кредитна спілка у майбутньому, її принципи роботи у контексті постійного розвитку сфери фінансових послуг. Проблема в поєднанні сучасних технологій з кооперативними принципами та соціальною спрямованістю.

— Ваша загальна оцінка кредитних спілок в Україні.

— Рух кредитних спілок України в новітній історії молодший за ірландський. Проте, якщо говорити про підходи і саму суть кредитних спілок, вони дуже подібні в обох наших країнах. Кредитні спілки Ірландії та України розвиваються за демократичним принципом „знизу вгору”. На національному рівні діють асоціації кредитних спілок, які, допомагаючи кредитним спілкам, управляються ними ж.

Сьогодні перед українськими кредитними спілками постали великі загрози і, одночасно, великі можливості. Я вважаю, що саме виклики зумовлюють існування можливості допомагати українським людям з боку кредитних спілок.

Культура та історія України та Ірландії мають багато подібного. Так само є чимало спільного в історії та сучасній діяльності кредитних спілок наших країн, існує великий запит на їхні послуги. І ми сподіваємося на майбутню кооперацію наших зусиль для розвитку перспективної системи кредитних спілок України.

ЧИ ПОТРІБНІ ДЕРЖАВІ КРЕДИТНІ СПІЛКИ?

Вже понад 20 років кредитні спілки в Україні є вагомим інструментом надання фінансових послуг перш за все малозабезпеченим верствам населення. Перші 10 років існування вони активно підтримувалися державою. В середині 2000-х років кредитні спілки щорічно надавали по кількості майже 1 мільйон кредитів пересічним громадянам, приватним підприємцям, особистим селянським та фермерським господарствам тощо. Після початку фінансової кризи 2008-2009 років активи кредитних спілок значно зменшились, держава по суті відвернулася від них на догоду фінансовим магнатам, квазіструктурам, великим банкам. Та навіть сьогодні кредитні спілки України об'єднують більше 1 мільйону громадян України, надаючи щорічно 300-400 тисяч кредитів на загальні суми 3-4 млрд. грн.

У теперішні кризові часи кредитні спілка — це чи не єдина структура, яка задовольняє потреби українців у дрібному кредиті та кредитує малих сільгоспвиробників. Тому розвиток кредитних спілок є не тільки в інтересах народу, але й має бути в інтересах держави, адже саме завдяки їм малозабезпечені верстви населення мають можливість вирішувати свої соціальні та побутові питання, а економіка України — розвиватися шляхом отримання інвестицій від малого підприємництва та сільгоспвиробництва.

В кредитних спілках створено більше 3 тисяч робочих місць. Тільки від платежів, пов'язаних із виплатою заробітної плати в спілках, держава щорічно отримує 60-70 млн. гривень. При цьому за всі роки існування кредитної кооперації, на відміну від банківської системи, спілки не отримали від держави жодної копійки, втративши при цьому у збанкрутілих банках десятки мільйонів гривень.

За шість років після фінансової кризи 2008 року держава не спромоглася ні на

жодну позитивну зміну законодавства, яких нагально потребує ринок кредитних спілок. За цей час вже 5 разів змінювався керівний склад державного регулятора ринку, і жоден з них навіть не намагався змінити самі підходи до практики регулювання, лише посилюючи тиск.

Замість того, щоб на державному рівні надавати необхідну законодавчу підтримку кредитним спілкам, реалізовувати через кредитні спілки програми розвитку української економіки, сьогодні держава, навпаки, без проведення обговорень і врахування реальних інтересів мільйонного членства кредитних спілок, впроваджує оподаткування не тільки процентних доходів членів кредитних спілок, але й самих кредитних спілок як юридичних осіб. Прості підрахунки чітко свідчать, що дана новація нічого не додасть до бюджету, натомість призведе до подальшого скорочення ринку, зменшення доступу до фінансових послуг пересічних громадян і, як результат, бюджетних втрат на десятки мільйонів гривень.

Судить самі. За результатами 2014 року консолідований прибуток кредитних спілок — членів НАКСУ, які були незбитковими, склав приблизно 1,9 млн. гривень. З великим оптимізмом помножте цю суму на 4 — вийде майже 8 млн. гривень по ринку (НАКСУ займає 1/3-1/4 всього ринку). А це означає, що якщо спрогнозувати, що в 2015 році результат буде аналогічний (для цього потрібно ще більше оптимізму), то бюджет держави може отримати в червні 2016 року аж 1,2 млн. гривень надходжень податку. Знову ж таки, це за дуже оптимістичним прогнозом (якщо ніхто не буде займатись оптимізацією оподаткування).

З іншого боку, практично стовідсотково держава недоотримає 15-20 млн. грн. платежів з фонду заробітної плати (скорочення робочих місць та закриття частини спілок). Якщо ж додати до цього додаткові витрати на адміністру-

вання цього податку, зменшення на третину суми податку на доходи з вкладів членів кредитних спілок та зменшення обсягів кредитування підприємницьких ініціатив, то загальні збитки держави від такого „реформаторського” рішення просто вражають.

Єдиний аргумент, що звучить від депутатів на користь оподаткування: кредитні спілки ошукали в 2008-2009 роках близько 15-20 тисяч вкладників на загальну суму 1,5-2 млрд. гривень. Це дійсно прикра правда. Є в цьому частка провини самого ринку кредитних спілок. Але з іншого боку, банківська система в ці роки отримала від держави більше 100 млрд. гривень рефінансування. Сьогодні держава вже втратила більше 30 млрд. гривень на компенсацію вкладів фізичних осіб у збанкрутілих банках, і при всьому цьому вкладники все рівно втратили в десятки разів більше в банках, ніж в кредитних спілках. Держава ж, яка регулювала та контролювала діяльність спілок, чинила шалений бюрократичний та корупційний тиск на спілки, не допомогла системі кредитних спілок в складних економічних умовах жодною копійкою.

Після фінансової кризи кредитні спілки, зробивши правильні висновки з власних помилок почали активно нарощувати власний капітал та резерви, які, до речі, згідно із Законом, ніколи не розподіляються між членами, а у разі ліквідації перераховується до державного бюджету. Все це, безумовно, покращує фінансову стабільність кредитної спілки та сприяє кращій надійності вкладів громадян у спілках.

Введення ж оподаткування кредитних спілок в першу чергу позначиться на можливості формувати власні резерви та збільшувати капіталізацію спілок, що, безумовно, буде тільки погіршувати фінансову надійність системи кредитної кооперації. В чому ж тоді логіка такої законодавчої новації? Державний бюджет не отримує, а втрачає, стабільність та надійність спілок значно погіршується. кількість робочих місць зменшується, доступ населення до фінансових послуг значно звужується. В чому ж тоді плюси? Їх взагалі немає.

Сьогодні в більш ніж 100 країнах світу більше 200 мільйонів громадян є членами кредитних спілок, які спільно взаємокоопе-

рують коштами на загальну суму більш ніж 1,7 трильйона доларів США.

Приклад з Європи. Кредитні спілки Ірландії охоплюють 75 % всього населення, питома вага їх загальних активів складає майже 30 % від активів всіх банків країни. Ірландські кредитні спілки, на відміну від України, надають майже весь спектр банківських послуг і при цьому за законодавством Ірландії вони звільнені від оподаткування, тому що держава враховує значний соціальний ефект від їхньої діяльності.

Світова практика підтверджує, що особлива необхідність у розвитку системи кредитної кооперації виникає перш за все у періоди економічних негараздів та потрясінь. Так було всюди, так було і в Україні. Тому запитання: чи потрібні державі кредитні спілки? — є риторичним. Про це красномовно свідчать окремі короткі презентації лише декількох кредитних спілок.

**Петро Козинець,
Президент НАКСУ**

КРЕДИТНІ СПІЛКИ - ВІДРОДЖЕННЯ ЧИ ЗНИЩЕННЯ ?

У 1999 році членами первинної організації профспілки металургів комбінату «Азовсталь» (м.Маріуполь) з метою підвищення рівня соціального захисту своїх членів була створена кредитна спілка «Кредитсталь».

Організаційна структура кредитної спілки, незважаючи на специфічну форму

діяльності, найбільш схожа на громадську організацію, принципи роботи якої близькі та зрозумілі:

- добровільне об'єднання громадян, а не капіталу;
- поліпшення економічного становища своїх членів, а не отримання прибутку (оскільки дохід кредитної спілки не розподіляється між інвесторами, а стає власністю всіх членів кредитної спілки);
- демократичність управління і рівність прав: один член — один голос (а не одна акція — один голос);
- гласність, взаємодопомога.

Починали з нуля. Та пройшли роки і час підтвердив правильність прийнятого рішення. Кредитна спілка «Кредитсталь» зарекомендувала себе як надійна соціально орієнтована фінансова установа, яка має високий ступінь довіри своїх членів.

Ми ні на день, навіть в періоди фінансово-економічних криз, не припиняли видачу кредитів своїм членам. (Станом на 01.01.2015 року членами кредитної спілки «Кредитсталь» є 8,5 тис металургів, з них понад 550 — непрацюючі пенсіонери). Видаємо кредити і зараз, в той час як багато структур, що підконтрольні Нацбанку, відмовляють громадянам у видачі кредитів, а деякі просто закрили свої відділення в нашому місті Маріуполі.

Протягом 2014 року кредитною спілкою „Кредитсталь” було видано 2166 кредитів на суму 13,6 млн грн. Частка простроченої заборгованості становить 1,1%. Варто зазначити, що за 15 років діяльності наша кредитна спілка не отримувала скарг від своїх членів до контролюючих органів на якість наданих фінансових послуг або порушення умов укладених договорів.

Кредитна спілка „Кредитсталь”, незважаючи на оголошені під час фінансових криз мораторії, на першу ж вимогу вкладників повертала їм у повному обсязі депозити, в т.ч. при достроковому розірванні договору. Більше того, в 2012 році, на честь 80-річчя створення профспілкової організації металкомбінату ПАТ МК «Азовсталь», за ініціативи кредитної спілки було переоформлено

307 депозитних договорів під вищі відсотки (з14% і 16% на 18%).

У другому півріччі 2014 року, навіть в умовах прифронтового міста, коли щодня відбувається обстріл околиць Маріуполя, було укладено 162 депозитних договори під 17% річних (при наявності в місті пропозицій від інших фінустанов до 26% річних).

Успішна робота КС залежить не тільки від внутрішніх чинників (рівня підготовки персоналу, зваженої кредитно-депозитної політики, відповідальності та кваліфікації членів органів управління), але і зовнішніх: стан законодавчої та нормативної бази, взаємини з державним регулятором, зацікавленості держави в підтримці небанківських фінансових установ.

Хотілося б зупинитися на останньому чиннику, оскільки у кредитних спілок наразі виникають в цьому великі сумніви. Наведу декілька прикладів. Уже протягом тривалого часу жодним чином не вирішується питання про створення фонду гарантування вкладів членів КС, а також рефінансування самих кредитних спілок. Крім того, у 2012 році була зроблена спроба примусово реорганізувати кредитні спілки в кооперативні банки, суто комерційні бізнес-структури, і тим самим позбавити їх громадських і соціальних функцій.

Наступна „новація” останнього часу — оподаткування податком на прибуток неприбуткових організацій, якими є кредитні спілки за Законом. Схожі намагання мали місце у червні 2013 року у США, коли Американська Банківська асоціація, імітуючи свою турботу про зменшення дефіциту та наповнення державного бюджету, надіслала президенту країни листи з проханням переглянути неприбутковий статус кредитних спілок США (згідно з рішенням Конгресу кредитні спілки США звільнені від оподаткування). Однак, попри потужний тиск банківського лобі, спілки Сполучених Штатів лишаються за статусом неприбутковими організаціями і їхня діяльність не оподатковується. Вітчизняні ж можновладці, на жаль, пішли «іншим шляхом», та, прийнявши зміни до Податкового Кодексу України, поставили знак рівності в оподаткуванні комерційних та неприбуткових фінансових установ, незважаючи на те, що між ними існує величезний дисбаланс в

джерелах отримання доходів з явною перевагою в бік структур, підконтрольних Нацбанку.

Так, кредитним спілкам не можна, а їм можна: кредитувати юридичних осіб, проводити операції з валютою, цінними паперами всіх видів, дорожчими металами, встановлювати тарифи (комісії) за видачу та переказ грошових коштів, оформлення і супровід кредитних і депозитних договорів, обслуговування банківських карток, прийом платежів, розрахунково-касове обслуговування, застосовувати пені та штрафні санкції.

Чому не можна? Тому що, відповідно до Закону України «Про кредитні спілки» основним джерелом доходу кредитної спілки є: внески членів спілки, плата (проценти) за надання своїм членам кредитів, доходи від придбаних державних цінних паперів, а також пожертвувань та благодійної допомоги. І все!

У наведеній таблиці відображені дані по вартості кредитів в різних фінансових установах. За основу взято дані, опубліковані в журналі «Деньги», №19 від 9-22 жовтня 2014р.

прогнозами фахівців ця цифра може зрости до 30 і більше відсотків. Необґрунтовано високі комісії банків не раз були предметом суперечок. У 2010 році Нацбанк зобов'язав банки розкрити структуру доходів з метою виявлення розміру комісій, встановлених фінустановами. Однак в 2013 році державний регулятор самосунився від вирішення цього питання, визнавши, що банкам на фоні падіння процентних доходів потрібно заробляти, і тому кожен може встановлювати такий розмір комісії, який вважає за потрібний.

Для підтвердження цього наведемо такий приклад. У 2013 році банк, з яким наша кредитна спілка співпрацювала впродовж більше 10 років, одноразово збільшив тарифи за обслуговування не на 10, 20 або 50%, а в 10 (!) разів. Тобто, якщо раніше наша спілка щомісяця сплачувала банку 3,8 тис грн., то за новим тарифом сума зросла до 38 тисяч гривень.

До внесення вищезгаданих змін до Податкового Кодексу України відсутність оподаткування доходу кредитної спілки

Назва банку	Макс. строк	Макс. сума	Номінальна ставка, річних	Разова/щомісячна комісія	Страховий тариф, рік	Макс. Сума без довідки про дохід	Переплата за один рік	Переплата за 6 місяців
ВБР www.vbr-bank.com.ua	3 роки	100 тис. грн.	0 %	3 %/3,2 %	0 %	-	41,43 %	22,20 %
Надра www.nadrabank.ua	5 років	75 тис. грн.	0,01 %	10 %/3,25 %	2,50 %	20 тис. грн.	49 %	29,50 %
Ідея банк www.ideabank.ua	5 років	100 тис. грн.	1,99%	0 %/4,07-4,95 %	15,00 %	20 тис. грн.	60,48 %	30,28 %
Імексбанк imexbank.com.ua	7 років	350 тис. грн.	20 %	5,99 %/4,49 %	0 %	50 тис. грн.	71,00 %	38,84 %
КС "Кредитсталь" kreditstal.naksu.org	5 років	149 тис. грн.	32-34%	0 %/0 %	0 %	-	18,80 %	9,86 %

Аналіз наведених даних підкреслює, що навіть при нульовій номінальній ставці річних банки в будь-якому разі за рахунок комісій та страхових тарифів отримують свій прибуток.

Розмір комісії за обслуговування в банках в умовах економічної кризи постійно зростає. У 2008 році її частка в загальному доході банків склала до 25%, а нинішнього року за

певною мірою давало можливість КС конкурувати з банківськими установами в сегменті кредитування фізичних осіб. Податок на дохід КС, збільшення банківських тарифів за обслуговування, зростання вартості газу та електроенергії, води, опалення, плати за землю, рухоме та нерухоме майно і т. д. значною мірою збільшує витратну частину кредитних спілок, в той час як дохід залишається

ся без змін, оскільки використання інших джерел доходу, крім перелічених вище, автоматично ставить під питання неприбутковий статус кредитних спілок. У даній ситуації, частина кредитних спілок (особливо невеликих, які кредитують переважно сільгоспвиробників) можуть просто припинити своє існування.

Кредитні спілки не вимагають створення „теплих” умов, вони готові нести відповідальність і виконувати встановлені вимоги. Але внесення змін до законодавства, які можуть вкрай негативно відбитися на подальшій діяльності і самому існуванні фінансових установ, перш за все має відбуватися шляхом діалогу з ринком.

Звичайно, кредитні спілки змушені займатися пошуком шляхів оптимізації витрат, але такі витрати, в першу чергу, стосуються робочих місць. На сьогодні, порівняно з лютим 2014 року, у нашій кредитній спілці було скорочено 6 робочих місць, що призвело до скорочення відрахувань до загальнодержавних обов’язкових соціальних фондів.

Кредитні спілки працюють у 97 країнах світу, в тому числі в державах Європейського союзу: Великобританії, Ірландії, Польщі, Румунії, Угорщині та прибалтійських країнах. Історія багатьох спілок перевищує 100-150 років. Мимоволі напрошується питання: чи варто було урядам США і Канади розробляти і фінансувати, починаючи з 1993 року, спеціальні програми, спрямовані на відродження і становлення кредитних спілок в Україні, щоб через 20 років український уряд їх ліквідував, як це зробив радянський уряд у 1930 році?

Досвід демократій світу свідчить, що громадянське суспільство не може існувати без розвинутої мережі неприбуткових, насамперед неполітичних об’єднань громадян, які забезпечують участь широких кіл громадськості в процесі його розвитку. Такі об’єднання виконують функції посередника між державою і різними соціальними групами, захищаючи їхні права та інтереси, вони запобігають монополізації державою політичної, економічної та інших сфер життя суспільства. Не маючи на меті одержання прибутку, такі добровільні спільноти створюють додаткові фінансові, матеріальні, інте-

лектуальні та інші ресурси, спрямовані на задоволення приватних і суспільних інтересів. Завдяки саме таким об’єднанням громадськість має змогу презентувати державі свій погляд на різні проблеми — соціальні, культурні, економічні та інші.

**Голова правління КС “Кредитсталь”
Юрій КОВАЛЬОВ, м. Маріуполь**

МИ НАВЧИЛИСЯ РОЗРАХОВУВАТИ ЛИШЕ НА СВОЇ СИЛИ

Історія виникнення кредитних спілок свідчить про те, що вони створювалися, активно розвивалися та приносили найбільшу користь державі саме у кризові часи: незахищені верстви населення об’єднувалися для фінансової взаємодопомоги. Тому саме за часів фінансово-економічних ускладнень послуги кредитних спілок найбільш затребувані.

Установчі збори кредитної спілки „Святий Мартин” з м. Мукачєвого Закарпатської області відбулись 27 травня 2001 року. За 14 років діяльності кредитна спілка стала потужною фінансовою установою, надійним і відповідальним партнером великої кількості організацій і фізичних осіб.

Після перших років активної роботи

кредитний портфель КС „Святий Мартин” значно збільшився завдяки відкриттю восьми філій в Закарпатській області: в Ужгороді, Тячеві, Сваляві, Береговому, Воловці, Виноградіві, Іршаві, Хусті. Сьогодні кількість членів спілки досягла 23674 особи.

За останні п'ять років послугами кредитної спілки „Святий Мартин” скористались 9 853 жителі Закарпаття. Було видано 12 654 кредити на загальну суму 90 276 640 грн. Вкладники отримали 17 688 554 грн. процентів за вкладками на депозитні рахунки членів КС.

Незважаючи на усі фінансово-політичні негаразди, в минулому році кредитною спілкою та усіма її відділеннями було видано 2028 кредитів. Щоденно КС «Святий Мартин» у середньому видає 8 кредитів своїм членам на суму майже 70 000 гривень.

Більшу частину членства КС „Святий Мартин” складають пенсіонери, вчителі та медики, які постійно користуються нашими послугами. Банки не дуже зацікавлені в наданні їм кредитів, а ми добре знаємо цих людей і з радістю йдемо їм назустріч. Наша установа працює для людей, вирішує їх соціальні проблеми, сприяє розвитку малого та середнього бізнесу, фермерства.

Від початку свого заснування і по теперішній час КС „Святий Мартин” ні на мить не припиняла виконувати своїх головних функцій, а саме надавати кредити та вчасно виконувати зобов'язання по депозитних вкладах.

У спілці сформовано професійний колектив принципівих і відповідальних фахівців, які, як колективи усіх інших КС, мають єдину ціль — захист фінансових інтересів своїх членів, адже сама сутність кредитної спілки орієнтована на взаємодопомогу. Тому наш колектив є віддзеркаленням цих відносин і практично являє собою родинне коло для кожного спілчанина.

Голова Правління КС «Святий Мартин» Юрій ТЯГУР, м. Мукачеве

ПРІОРИТЕТ – КРЕДИТУВАННЯ УКРАЇНСЬКОГО СЕЛА

Історія кредитної спілки «Скарбниця» з м. Городенка розпочалася у 1997 році. Сьогодні спілка займає гідне місце серед успішних фінансових установ Прикарпаття.

Основним пріоритетом КС «Скарбниця» є надання кредитів сільському населенню, тому що українське село завжди гостро відчувало і відчуває нестачу кредитних ресурсів. Сьогодні кредитна спілка „Скарбниця” об'єднує понад 4600 членів, із них 3921 член спілки є сільським жителем. В Городенківському районі проживає близько 54 000 жителів, тобто майже кожен 12-й житель або кожна третя сім'я району є членом КС „Скарбниця”.

Протягом 2014 року кредитною спілкою було надано 1 547 кредитів на загальну суму 16 572 450,00 грн., із них жителі сільської місцевості отримали 1 403 кредити на суму 14 609 900,00 грн. Переважно вони були надані на ремонт та реконструкцію нерухомого майна, що свідчить про те, що наші села розвиваються та прагнуть до більш високого рівня життя.

Не стоїть спілка і осторонь благодійності. З благодійного фонду „Скарбниці” виділялися кошти для публікації книг місцевих поетів і краєзнавців, для шкіл району було придбано необхідну техніку, надано фінансову підтримку центру первинної медико-санітарної допомоги, а також громаді од-

нієї із церков району.

Політика управління КС «Скарбниця» завжди була доступною і прозорою, спілчани завжди бути відкритими для людей, адже головна складова успіху — це людська довіра.

**Голова правління КС „Скарбниця”
Світлана ДРУЖКІНА, м. Городенка**

СТАБІЛЬНО, НАДІЙНО, ОЩАДНО

У стародавньому місті Кам'янці-Подільському вже понад 18 років працює кредитна спілка „Ощадність”. Прийнятні умови, старання та професійність персоналу, вдалий менеджмент допомогли зростанню популярності „Ощадності” серед населення міста Кам'янця-Подільського та району.

Сьогодні у структурі кредитної спілки „Ощадність” діють центральний офіс, філія № 1 в м. Кам'янці-Подільському, Хмельницька філія, Ярмолинецька філія. Незабаром планується відкриття філії в районному центрі Дунаївці.

Протягом останніх п'яти років кредитною спілкою „Ощадність” було видано 34 790 кредитів членам на загальну суму 213 941 023 грн.

Кредитна спілка „Ощадність” має широку сферу кредитування. Членам спілки надаються кредити для найрізноманітніших

потреб: ремонт житла, навчання, лікування, придбання товарів домашнього вжитку, придбання сільськогосподарської техніки, газифікація осель тощо. Так, у 2010–2014 роках на території Кам'янець-Подільського району, де розташована спілка, активно велася газифікація сіл — близько чверті населених пунктів району отримали блакитний вогник в домівках. Громадяни, які проживають в сільській місцевості і мають низький рівень доходів, саме завдяки КС „Ощадність” мали можливість провести газифікацію осель.

Поступово зростає й колектив „Ощадності”. У центральному офісі та філіях працюють 32 досвідчених фахівців своєї справи, які регулярно підвищують рівень кваліфікації і мають відчуття великого людського такту, оскільки щодень тісно працюють з людьми.

Сьогодні, в умовах економічної кризи, „Ощадність” продовжує працювати стабільно. Виважено оцінивши ситуацію, збалансувавши умови кредитування та відсоткові ставки на депозити, кредитна спілка повністю виконує свої зобов'язання перед вкладниками. В той час, коли країну охопила „доларова паніка”, кожен вкладник „Ощадності” при бажанні міг і може забрати свої гроші як після закінчення договору, так і при достроковому його розірванні.

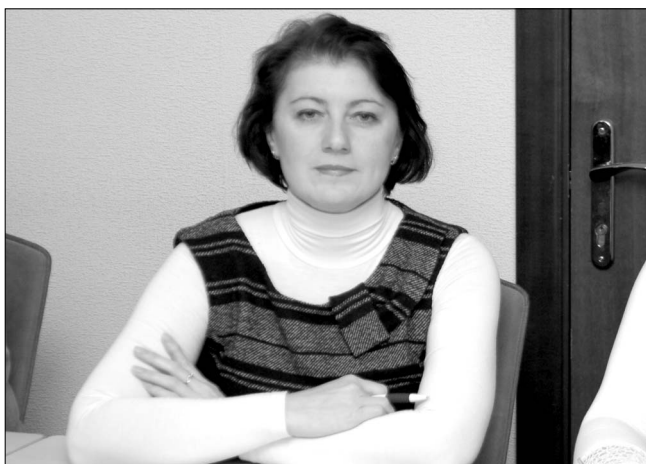
КС „Ощадність” і надалі працюватиме для задоволення фінансових потреб своїх членів, житиме проблемами людей. Як кредитна установа ми покликані забезпечити фінансовий захист наших членів, а для цього ми повинні бути доступною і, головне, прозорою фінансовою установою, якій довіряють, з якою впевнено почуваються у сьогоднішньому і завтрашньому дні.

**Колектив кредитної спілки
«Ощадність», м. Кам'янець-Подільський**

МАЙБУТНЄ ПОВИННО БУТИ І ВОНО БУДЕ

15 років тому, у лютому 2000 року у Чернігові почала працювати міська кредитна спілка „Народна воля”. Становлення та розвиток установи були подібними до багатьох інших кредитних спілок – робота трималася на ентузіазмі, проте стійке бажання підвищити добробут простих українців та допомагати їм у вирішенні своїх повсякденних фінансових проблем переважило усі труднощі початкового періоду.

З нагоди ювілейної віхи у житті ЧМКС „Народна воля” ми поспілкувалися з Головою правління Антоніною Розумною.

Головний бухгалтер І.Костюченко

— Антоніно Михайлівно, пригадайте, будь ласка, початок і перші роки роботи вашої кредитної спілки.

— Установчі збори Чернігівської міської кредитної спілки «Народна воля» були проведені в жовтні 1999 року, а державна реєстрація відбулася 17 лютого 2000 року, і ось уже 15 років ми працюємо. Перші кроки були складні і невпевнені – брак коштів, мізерні активи, робота на добровільних засадах.

Голова правління А.Розумна

Але поступово, крок за кроком спілка розвивалась і зростала.

— Розкажіть коротко про колектив вашої кредитної спілки.

— Колектив нашої установи невеликий, усього 6 працівників. Але це команда фахівців, людей, відданих своїй справі. Всі мають вищу освіту і максимальний ступінь довіри один до одного. Це дуже важливо в роботі з людьми і грошима. До речі, наш колектив вже незмінний більше 10 років. Можна сказати, що саме позитивні риси моїх колег рухають нашу справу вперед. За це їм велика вдячність.

Колектив КС «Народна воля»

— **Яка структура членства вашої КС?**

— Поле членства – це мешканці міста Чернігова та області. Зараз членами нашої КС є 430 осіб.

— **Переважно на які потреби люди звертаються по кредити?**

— Поточними потребами членів нашої кредитної спілки є кредити на лікування, навчання, будівництво та ремонт, відпочинок, розвиток підприємницької діяльності тощо.

— **Яким чином відбувається перевірка позичальника?**

— Перевірка позичальника ведеться постійно – з моменту появи його в приміщенні спілки і до повного розрахунку за кредитом. З людиною спілкуємося, уважно слу-

Голова правління А.Розумна

хаємо, вивчаємо фінансовий стан його та всіх членів його сім'ї зі слів потенційного позичальника та довідок про доходи. Вивчаємо його потреби, спосіб життя. Рішення про видачу кредиту приймаємо колегіально. І постійно в телефонному режимі нагадуємо йому про строки погашення заборгованості за кредитом та процентами. Прострочені платежі теж є, і це прикро, але це частина нашої роботи. Хочу відмітити, що більшість наших боржників – це порядні люди, у яких виникли складні обставини в житті – хвороба, звільнення з роботи чи навіть, на жаль, смерть самого боржника або члена його родини.

Головний бухгалтер І.Костюченко

— **Яку характерну рису Ви могли б виділити для вашої кредитної спілки?**

— З самого початку ми ведемо прозору діяльність. Кожен член спілки самостійно або з нашою допомогою може розрахувати вигоду та витрати, понесені у зв'язку з отриманням кредиту. Саме це і сприяє підтриманню високого ступеня довіри до нашої спілки.

— **Як змінилась динаміка основних показників діяльності вашої спілки протягом останніх трьох років?**

— Від початку діяльності спілки зростали усі основні показники. Я пригадую часи, коли зростання йшло майже щогодини.

На жаль, сьогодні маємо іншу картину – активи спілки зменшуються. Люди схвильовані з багатьох причин: бентежить стан економіки, зростання курсу іноземної валюти, дії сусідів на Сході України та в Криму. І все це, безумовно, негативно відбивається на кредитній спілці: зменшились кількість вкладників, кредитний портфель, поступово знижується дохідність. Але я, як людина, що працює в кредитній спілці з першого дня її створення, переконана – все це тимчасове. Хочу зауважити, що падіння деяких показників не зменшило капіталу. Показники власного, пайового та резервного капіталу

зараз навіть зростають. На даний час активи нашої кредитної спілки складають більше 4 млн. грн.

— **Яким Ви бачите майбутнє кредитних спілок України у недалекій перспективі?**

— Сьогодні дуже важко прогнозувати майбутнє. Але воно повинно бути, і воно буде. Хочу нагадати, що згода – буде, а незгода руйнує. Тому всім нам бажаю згоди, миру, здоров'я, здійснення планів і задумів, розуміння і терпіння.

КС "МОЯ РОДИНА": МРІЄМО, НАВЧАЄМОСЯ, РОЗВИВАЄМОСЯ

Вже понад дев'ять років на теренах Чернігівщини працює кредитна спілка «МОЯ РОДИНА». З перших днів функціонування фінансової установи і до сьогодні нею керує досвідчений економіст Олена Маковій. Колектив кредитної спілки, який є без перебільшення групою однодумців, стійко долає усі тимчасові негаразди, які трапляються на шляху вітчизняних кооператорів.

— Олено Аркадіївно, пригадайте, будь ласка, коротко про початок діяльності вашої установи.

— Задум про створення нашої кредитної спілки зрів давно. Поштовхом до його реалізації стала бесіда з відомим кооператором зі Снятинської кредитної спілки Олегом Голяром, якого, на жаль, з нами вже немає. Тож у лютому 2006 року було прийняте рішення про заснування КС «МОЯ РОДИНА», а 30 березня того ж року її було офіційно зареєстровано. Пригадую, як заради спільної справи разом з 50-ма однодумцями

самотужки робили ремонт в орендованому приміщенні, обладнували його, приносили власні меблі, канцелярське приладдя та власну комп'ютерну техніку. І з перших же днів роботи наша спілка стала членом НАКСУ, що, завдяки підтримці досвідчених фахівців Асоціації, допомогло зробити вірні перші кроки.

— **Яким був подальший шлях і хто був поряд з Вами усі ці часом непрості роки?**

— Так, були і злети і падіння. Адже для деякого можливість за допомогою кре-

дитної спілки вирішити свої фінансові проблеми — це радість та підтримка в життєвих скрутах, а для декого — головний біль. За роки свого існування наша кредитна спілка пережила багато, та ми зрозуміли, що лише професіоналізм та чесність, а також прозора діяльність допоможуть нам вистояти. Молодий, але досвідчений колектив: директор з економіки, юрист, інспектор кредитний, касир роз'яснюють позичальникам принципи роботи спілки, допомагають правильно розрахувати сімейний бюджет, нагадують вкладникам про закінчення строку депозиту (буває і таке), вітають із визначними датами. Наш дружній колектив гідно зустрів усі негаразди і ще раз довів, що, незважаючи на всі проблеми, злагоджена робота допомагає здолати всі перепони.

Не останню роль в житті кредитної спілки з перших днів її існування відіграють органи управління. Спостережна рада: суворий, але справедливий голова ради Ігор Маковій, відповідальний заступник Дмитро Шилов і енергійний та прискіпливий секретар Валентина Левченко. Завдяки порадам ревізійної комісії та кредитного комітету ми оперативно вирішуємо багато нагальних питань, які виникають у процесі діяльності. Кожен з членів нашої КС заслуговує не меншої уваги, проте, на жаль перерахувати всіх не вистачить ні часу, ні місця. Ми пишаємось їх внеском у підтримку кооперативного руху в нашій області та нашою взаємовигідною співпрацею.

— **З 2012 року ваша кредитна спілка є учасником Робочої групи НАКСУ з пи-**

тань агрокредитування, створеної за підтримки проекту USAID „АгроІнвест”. Як Ви оцінюєте таку співпрацю?

— Нам дуже приємно, що з кредитними спілками України співпрацює Проект USAID „АгроІнвест”, який сприяє впровадженню передового світового досвіду з розвитку фінансової кооперації. Наша кредитна спілка за підтримки Проекту в рамках програми економічних реформ: «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава» запроваджує програму «Відродження тваринництва в сільській місцевості».

Завдяки семінарам та тренінгам, які проводяться за підтримки Проекту USAID „АгроІнвест”, ми навчилась створювати і розробляти нові кредитні продукти для агрокредитування. Тепер фермери Чернігівської області можуть сміливо втілювати передові європейські методи вирощування і збору городини та ягід, купувати та працювати на новій сучасній сільськогосподарській техніці.

Наша кредитівка доклала руку і до створення на Чернігівщині особистих селянських господарств. Ми організуємо взаємодію між членами спілки у різних питаннях, починаючи з правової допомоги і закінчуючи поштовхом до початку власної справи. А екологічну продукцію місцевих виробників ми споживаємо самі і радимо всім спілчанам.

— **Які зміни, на Вашу думку, відбулися в нашому суспільстві після карколомних**

подій останніх років і як вони позначились на роботі вашої спілки?

— Сьогоднішні буремні часи показали справжнє обличчя багатьох наших співгромадян. Хтось, виправдовуючись «ситуацією в країні», ховається, тікає від виконання своїх зобов'язань, а хтось навпаки, збирається із силами і чесно працює заради впевненості в майбутньому і допомоги в побудові нової країни. Ми пишаємося своїми спілчанами, адже переважна більшість із них має активну громадянську позицію і розуміє, що лише чесна праця, тісна прозора взаємодія, побудована на довірі та надійності, дає справжній результат як для окремо взятої людини, так і для всієї країни в цілому.

Дев'ять років нелегкої роботи дають розуміння того, що наша кредитна спілка йде правильним шляхом, вибирає надійних

друзів і партнерів, розвивається, мріє і крок за кроком реалізує свої плани. Ми найвище цінуємо відданість нашій спільній справі, небайдужість, вміння і бажання постійно вчитися і наполегливо наближуватися до своєї мети.

ПРОМІНЬ СВІТЛА В ГЛУХОМУ КУТІ

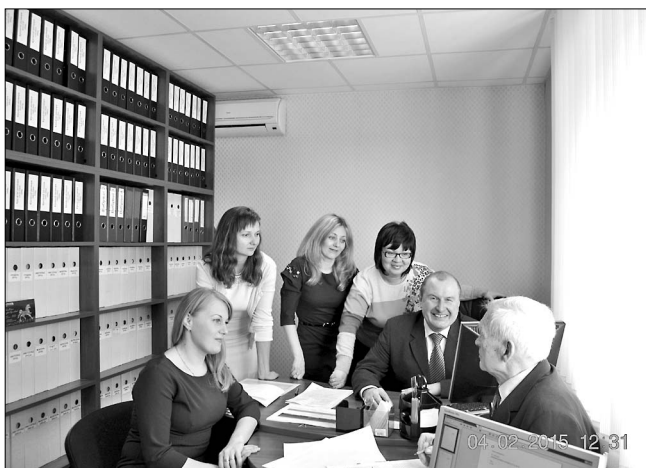
Пригадую 2008 рік: криза, ажітаж серед вкладників, стрімке зростання кредиторської заборгованості, відчай керівників кредитних спілок. З тих пір установи поділять на тих, які утрималися на плаву й продовжують працювати, і тих, які потонули у вихорі судових та кримінальних справ, а разом з ними — заощадження багатьох тисяч людей. Наша кредитна спілка «ФІН-ЕКО» — із тих, яка працює.

Рецепт успіху простий: в лихі часи потрібно мати надійного фінансового радника та партнера. Для банків, що залишилися донині — це Національний банк України, для кредитних спілок — членів НАКСУ — Об'єднана кредитна спілка НАКСУ. Рефінансування банків від НБУ для підтримки їх ліквідності та забезпечення своєчасного виконання зобов'язань перед вкладниками завжди викликало нотку заздрощів у кредитних спілок: у них є, а нам зась. Однак завдяки ОКС НАКСУ кредитні спілки —

члени НАКСУ не лишаються наодинці зі своїми проблемами і за умови чіткого виконання статутних вимог можуть розраховувати на фінансову підтримку.

Кредитні спілки, які працюють з ОКСом та фінансовими фондами НАКСУ, мають змогу вести стабільну діяльність, без втрат. При цьому не йдеться про відбір кращих і відмову у співпраці з тими КС, які мають певні складнощі. ОКС НАКСУ і НАКСУ діють за принципом надання мак-

симальної допомоги всім, хто її потребує.

Враховуючи умови, у яких ведуть діяльність кредитні спілки в Україні, тактика їх роботи має бути особливо зваженою. Наша мета сьогодні, у скрутні часи, на тлі дебіторської заборгованості минулих років, — працювати з перевіреними позичальниками, чим не створювати проблем в майбутньому собі та нашим вкладникам. Приємно, що наші вкладники, співпрацюючи з нами довгі роки, висловлюють до кредитної спілки рівень довіри вищий, ніж до банківських установ.

Досягнути вищезазваної мети допомагає ОКС НАКСУ. Це співпраця спрямована на покращення фінансової стабільності

кредитної спілки. Зокрема, в нашому випадку вона спрямована на покращення якості кредитного портфеля КС „ФІН-ЕКО”. Адже ОКС НАКСУ — це не лише надання кредитів своїм членам, а ціла система моніторингу показників роботи кредитних спілок, консультації, оперативний контроль за погашенням кредитів, наданих окремим позичальникам нашої КС за рахунок коштів ОКС НАКСУ.

Бесіди з Головою правління ОКС НАКСУ Людмилою Кравченко завжди мотивують лідерів кредитних спілок, які отримують кредитні кошти, зосереджувати увагу на найактуальніших питаннях роботи та знаходити ефективний шлях для їх вирішення.

Протягом двох років з коштів ОКС НАКСУ членам кредитної спілки „ФІН-ЕКО” було надано 124 кредити, які сплачуються вчасно і практично не мають поточної заборгованості. Крок за кроком разом з ОКС НАКСУ до стабільної роботи в нестабільні часи — це, на мою думку, запорука нашого спільного успіху.

Володимир СЕРЕБРЯКОВ, Голова правління КС „ФІН-ЕКО” (м. Київ)

СВИСТУНІВСЬКИЙ ФЕСТИВАЛЬ = БОЙОВИЙ ТАНК

9 березня 2015р. у Народному Домі «Сватова-Лучка» у м. Сватовому, що на Луганщині, відбувся VII відкритий Свистунівський фестиваль поезії Т.Г. Шевченка.

Фестиваль було присвячено 201-й річниці від Дня народження Пророка нашого народу, світового генія Т. Г. Шевченка. Цей день також став річницею розгону і побиття мітингу українців Луганщини біля пам'ятника Кобзарю у місті Луганську.

Цьогорічний фестиваль налічував рекордну кількість учасників – 135, в т.ч. 87 конкурсантів з Лисичанська, Северодонецька, Луганська, Попасної та Білокуракинського, Кременського, Новопокровського, Старобільського, Сватівського районів Луганської області, м. Дергачі Харківської області.

Конкурсанти змагалися у трьох номінаціях: соціально-політичні мотиви у творах Кобзаря; ліричні мотиви у творах Тараса Григоровича; вірші про Т.Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край.

Фестиваль проходив у форматі концерт-конкурс. Було запрошено учасників мітингу 9 березня 2015р. у Луганську, а також вояків Збройних Сил України і бійців добровольчих батальйонів, які воюють на Донбасі. Почесними гостями фестивалю були: Сергій Шакун (співорганізатор урочистого мітингу, м. Луганськ), Олександр Звягольський (м. Сватове), Вікторія Нікольська (м. Северодонецьк), Олександр Калюжний (боєць Національної гвардії України, м. Сватове), молодший сержант Антін Радомський (ЗСУ, громадський і політичний діяч, м. Львів), молодший лейтенант Валентин Труфін (командир взводу зведеного авіаційного загону СВ ЗСУ, м. Бережани Тернопільської області), капітан Валентин Мітусов (заступник командира в/ч ЗСУ з

виховної роботи, м. Кам'янець-Подільський Хмельницької області), підполковник Ігор Красовський (заступник командира в/ч ЗСУ з виховної роботи, м. Яворів Львівської області).

Почесні гості розповідали про пережите, а конкурсанти читали для них вірші. В цей час журі на чолі зі Світланою Негодяєвою – кандидатом філологічних наук, доцентом кафедри української літератури Луганського Національного університету ім. Т.Г. Шевченка, заступником голови Інною Пінтія – просвітянкою, секретарем фестивалю Аллою Лазаренко – просвітянкою, оцінювало виступи конкурсантів.

Фестиваль благословили військовий капелан о. Сергій (УПЦ КП), м. Конотоп

Сумської обл., військовий капелан о. Іван (УГКЦ), м. Стрий Львівська обл., о. Дмитрій (УАПЦ), м. Сватове Луганська обл.

Кобзарі Василь Лютий з м. Рубіжного Луганської області та Василь Жданкін з м. Кременця Тернопільської області виконали Тарасові «Думи мої, думи».

Фестиваль привітали народні депутати України Віталій Курило та Юрій-Богдан Шухевич, заступник голови Сватівської РДА А. Лемешко, депутат міськради О. Звягольський.

Всі учасники конкурсу отримали грамоти-подяки за участь у конкурсі, книжки «Минуле українського козацтва на Луганщині» луганського краєзнавця, лікаря, громадського і політичного діяча Ігора Саєнка, книжку «Три літа» голови Полтавської «Просвіти» Миколи Кульчицького та компакт-диски видавництва ВУТ «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка.

Переможцями у I номінації (соціально-політичні мотиви у творах Кобзаря) стали: Жарко Валерія, «Катерина», Сватівська ЗОШ I-III ст. №2; Подлесний Микита, «Розрита могила», Северодонецький багатопрофільний ліцей; Гудь Наталія, «Розрита могила», Северодонецька загальноосвітня школа I-III ст. № 14.

У II номінації (ліричні мотиви у творах Тараса Григоровича) перемогли: Топчій Аліна, «Утоплена» Сватівська гімназія; Мазіна Ангеліна, «Лілея», Северодонецька загальноосвітня школа I-III ст. № 5; Ліпова Анастасія «Якби мені черевики» та зразковий художній колектив оркестр народних

інструментів, Северодонецький міський Центр дитячої та юнацької творчості (СМ ЦДЮТ).

Переможцями у III номінації (вірші про Т.Г. Шевченка, Україну, рідну мову, рідний край) стали: Фінько Дар'я, Людмила Яцура «Чи розкажу про радість...», Сватівська гімназія; Д. Безбородов, уривок з оповідання Романа Завадовича «Ната», Северодонецький міський Центр дитячої та юнацької творчості; Попович Єгор, автор невідомий «Лист-звернення до путіна», ліцей №2, м. Дергачі, Харківська обл.

Переможці отримали дипломи, «Кобзарі» та грошові винагороди – 700, 600 і 500 грн.

ГО «Сприяння розвитку Лисичанська» на чолі з головою Павлом Кириловим, нагородило конкурсантів сувенірами – шоколадними копіями пам'ятника Т.Г. Шевченку у м. Харкові.

У I номінації перемогли: Пономарьова Валерія, «Заповіт», Сватівська ЗОШ I-II ст. №2; Катеринин Ілля, «І мертвим, і живим...», КЗ «Навчально-виховний комплекс-школа I-III ступенів-ліцей «Гарант»; Бугайцова Аліна, «І мертвим, і живим...», КЗ «Лисичанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 13»; Старша група зразкового художнього колективу «Дитячо-юнацький вокальний ансамбль «Усмішка» за співану акаPELLA поезію «Заповіт». Северодонецький міський Центр дитячої та юнацької творчості нагороджений картиною зі скла, виконаною за технологією ф'юзинг.

У II номінації були відзначені Буга-

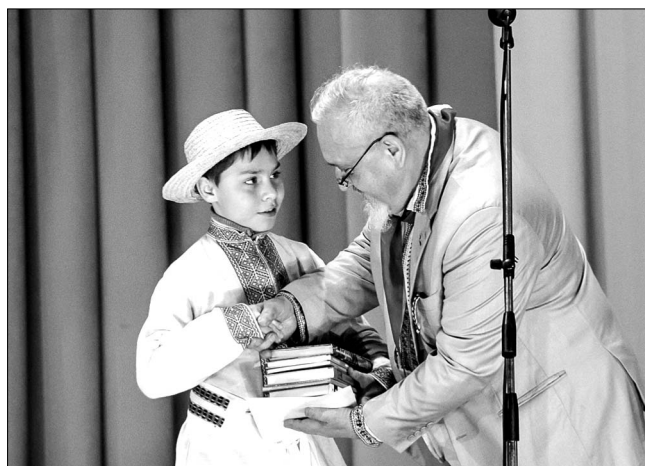

йова Дарина, «Дівочі ночі», Лисичанський багатoproфільний ліцей; Заїка Софія, «Сестри», Лисичанська загальноосвітня школа I-III ступенів № 2; Пятушко Руслана, «І досі сниться...», КЗ «Лисичанська спеціалізована школа I-III ступенів № 8»; Подлесний Микита, «Чи то недоля та неволя...», Северодонецький багатoproфільний ліцей; Токарева Марія, «Тополя», Лисичанська загальноосвітня школа I-II ступенів № 24.

У III номінації перемогли: Кошель Юлія, Леся Храплива, «Тарас Шевченко», Северодонецька загальноосвітня школа I-II ступенів № 8; Заволодько Данило, «Україна», Лозно-Олександрівська ЗОШ 1-2 ст., Білокуракинський р-н; Безсмертний Данило, «Любіть Україну», КЗ «Навчально-виховний комплекс-школа I-III ступенів-ліцей «Гарант»; Пономарьов Роман, «Священне слово - Україна», Сватівська ЗОШ I-III ст. №6; Замошнікова Вероніка, авторський вірш «Ненько моя, Україна!», Северодонецька загальноосвітня школа I-III ступенів № 10 також отримала картину зі скла.

По закінченню конкурсу читців на сцені Народного Дому відбулося феєричне дійство – Парад вишиванок за участю 140 моделей, в тому числі глядачі.

Переможцями Параду вишиванок визнано: Гончарову Юлію (Сватівська гімназія); Мохонько Ірина (Сватівська ЗОШ №6); Топчій Аліна (Сватівська гімназія). Також нагороди у вигляді дипломів, книжок та 300 грн. отримали: Пінковський Олександр (Северодонецька загальноосвітня школа I-III ст. № 20); Распотнюк Данило (Сватів-

ська ЗОШ I-III ступенів №1), Подлесний Микита (Северодонецький багатoproфільний ліцей).

ГО «Сприяння розвитку Лисичанська» відзначила своїми оригінальними подарунками Толстову Анастасію (Сватівська ЗОШ I-III ступенів №1); Замошнікову Вероніку (Северодонецька ЗОШ I-III ступенів № 10); Хохлову Катерину (Северодонецька ЗОШ I-III ступенів № 4).

Носії прізвища Кобзаря – Ганна з смт Нижня-Дуванка Сватівського району та Ніна з Лисичанська також отримали оригінальні пам'ятники з шоколаду. Ганна Шевченко за вірш «Осія, Глава XIV» від оргкомітету фестивалю отримала книжку «Рослини та тварини у Біблії».

Під час перерв між номінаціями учасники та гості фестивалю слухали виступи кобзаря Василя Лютого, активного громадського і політичного діяча, переможця багатьох музичних міжнародних і загальноукраїнських фестивалів, та кобзаря Василя Жданкіна з дочкою Анастасією. До речі, пан Василь, володар Гран-Прі 1-го фестивалю «Червона Рута» (1989 р. м. Чернівці) – перший виконавець Гімну України на великій сцені в 1989 р.

До уваги глядачів був виступ театру «Перетворення» Володимира Завальнюка з м. Києва. Була представлена п'єса «Великий льох» за творами Т.Г.Шевченка (режисер Кирило Буйкін).

Привернув увагу лекцією «Монумен-тальна Шевченкіана» та показом відеофільму про пам'ятники Т.Г. Шевченку по всьому

світу громадський діяч, вексилолог (вексилологія – спеціальна історична дисципліна, об'єктами дослідження якої є прапори, корогви, знамена, штандарти, транспаранти, вимпели та інші засоби сигналізації, що виконують функції символів) Руслан Теліпський з м. Луцька.

У фойє Народного Дому була розгорнута банерна виставка «Т.Г. Шевченку – 200 років», надана оргкомітету фестивалю Національним музеєм Т.Г. Шевченка з м. Києва.

Делегації з районів та міст отримали бібліотечки та компакт-диски з політема-тичними музичними творами.

Сватівське РО ВУТ «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка також отримало подарунок від ГО «Сприяння розвитку Лисичанська» - прекрасну картину зі скла «Пейзаж».

Книжки та компакт-диски надала материнська організація ВУТ «Просвіта» ім. Т.Г. Шевченка, м. Київ, голова – народний депутат України багатьох каденцій Павло Мовчан.

Книжки та компакт-диски були зібрані з ініціативи громадського діяча, заслуженого діяча мистецтв Сергія Архипчука діячами культури за сприяння Міністерства культури та Міністерства оборони України.

Книжки дитячої письменниці Тетяни Щербаченко зібрані комітетом «Вільний Донбас» (голова Олексій Кляшторний).

Головними фінансовими донорами VII відкритого Свистунівського фестивалю поезії Т.Г. Шевченка цього року були: Роман Яцковський, Чикаго (США), Богдан Гаврилишин (Швейцарія), Союз Українок ім. княгині Оль-

ги (Австралія), ГО «Сприяння розвитку Лисичанська» (м. Лисичанськ, Луганська обл.). Фінансову та матеріальну допомогу оргкомітету надали громадяни Сватівщини: Валерія Німушенко, Світлана Озерова, Галина Григоренко, Наталія Кулікова, Ольга Гнатенко, Олена Ляшевич, Ірина Ірха, Наталія Кузовеніна, Олена Карауш, Надія Ткаченко, Віталій Курило, Леонід Привалов, Володимир Гордієнко, Сергій Ковальов, Сергій Проскурін, Олег Білоконь, Віктор Корзунецький, Віталій Рибалка, О. Дмитрій (Романків). А також: кредитна спілка «Наша справа», (м. Куп'янськ Харківська обл.), Людмила Кравченко (м. Київ), Оксана Гайдук (м. Київ).

Всім організаціям і приватним особам, які підтримали оргкомітет, членам оргкомітету фестивалю, колективу Народного Дому „Сватова-Лучка” (директор Олена Рибалка), членам журі – низький уклін і подяка.

Євген Дзюба,
голова оргкомітету фестивалю
Evgen_dzuba@ukr.net,

Сайт – www.shevchenko-fest.hol.es.

ПІДСТАВИ ПРИПИНЕННЯ ПОРУКИ

Верховний суд України дійшов висновку, що до припинення поруки призводять такі зміни умов основного зобов'язання без згоди поручителя, які призвели або можуть призвести до збільшення обсягу відповідальності останнього, зокрема, у разі встановлення нових умов щодо порядку зміни процентної ставки в бік збільшення.

ВЕРХОВНИЙ СУД УКРАЇНИ ПОСТАНОВА

від 23 грудня 2014 року

Судова палата у господарських справах та Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України у складі: головуєчого - Барбари В. П., суддів - Бердник І. С., Григор'євої Л. І., Гуля В. С., Гумнюка В. І., Ємця А. А., Жайворонок Т. Є., Колесника П. І., Лященко Н. П., Охрімчук Л. І., Потильчака О. І., Сеніна Ю. Л., Сімоненко В. М., Шицького І. Б. та Яреми А. Г. (за участю представників сторін), розглянувши у відкритому судовому засіданні заяву публічного акціонерного товариства «Державний експортно-імпорتنний банк України» в особі філії АТ «Укресімбанк» в місті Одесі (далі - Банк) про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року у справі № 916/101/14 за позовом Банку до товариства з обмеженою відповідальністю «ЗАРС» (далі - ТОВ «ЗАРС») (за участю третьої особи ОСОБА_1) про стягнення заборгованості за договором та за зустрічним позовом про визнання поруки припиненою, **встановили:**

До Верховного Суду України звернувся Банк із заявою про перегляд Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року у справі № 916/101/14 із підстави неоднакового застосування судом касаційної інстанції положень частини першої статті 559 Цивільного кодексу України (далі - ЦК України), внаслідок чого ухвалено різні за змістом судові рішення у подібних правовідносинах.

В обґрунтування неоднаковості застосування судом касаційної інстанції норм матеріального права заявником надано копії постанов Вищого господарського суду України від 7 червня 2011 року у

справі № 33/509, від 18 лютого 2010 року у справі № 6/179/09, від 20 липня 2011 року у справі № 5021/80/2011, від 29 листопада 2011 року у справі № 04/5004/647/11(6/40-93), рішення Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 4 липня 2012 року та ухвали Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 21 листопада 2011 року, в яких, на думку заявника, до подібних правовідносин по-іншому застосовано зазначену норму матеріального права.

Ухвалою Вищого господарського суду України від 14 листопада 2014 року вирішено питання про допуск справи до провадження для перегляду Верховним Судом України постанови Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року.

У заяві Банк просить скасувати постанову Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року у справі № 916/101/14 та прийняти нове судові рішення.

Заслухавши доповідь судді-доповідача, пояснення представників сторін, перевіrivши наведені заявником доводи, Судова палата у господарських справах та Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України вважають, що слід відмовити у задоволенні заяви з таких підстав.

Як встановлено судами, 27 грудня 2006 року між Банком і ОСОБОЮ_1 як позичальником укладено кредитний договір № 6306С28, за умовами якого Банк надає позичальнику кредит у сумі 1190000 доларів США з кінцевою датою погашення 24 грудня 2027 року для оплати за дачні будівлі та гараж.

27 грудня 2006 року на забезпечення виконання зобов'язань позичальника за кредитним договором № 6306С28 між Банком і ТОВ «ЗАРС» як поручителем укладено договір поруки. За змістом пункту 4.4.2 зазначеного договору поручитель зобов'язаний нести солідарну відповідальність за невиконання або неналежне виконання позичальником основного зобов'язання, включаючи, крім основного боргу, відсотки, пеню, інші витрати та збитки, понесені кредитором внаслідок неналежного виконання позичальником основного зобов'язання.

Крім того, 15 квітня 2009 року між Банком та ОСОБОЮ_1 укладено додаткову угоду № 1 до кредитного договору № 6306С28, за умовами якої сторони домовилися про встановлення Банком по-

зичальнику повної відстрочки погашення основного боргу терміном на 6 місяців (починаючи з квітня 2009 року), та виклали пункт 2.2.1 кредитного договору у новій редакції. Зокрема, цей пункт доповнено реченням наступного змісту: «У разі невиконання Позичальником обов'язку, встановленого частиною шостою пункту 3.3.2 договору, щодо надання звітності про фінансово-майновий стан у зазначений договором строк, Банком буде підвищено відсоткову ставку за кредитом на 1 % річних». Також Банком і боржником узгоджено інший графік погашення кредиту за кредитним договором, відповідно до якого місячний розмір повернення кредиту з 1 жовтня 2009 року збільшився з 4722,22 доларів США до 4851,60 доларів США.

У зв'язку з порушенням боржником зобов'язань за кредитним договором Банк звернувся до суду з позовом про стягнення з поручителя боргу достроково. Водночас ТОВ «ЗАРС» подало зустрічну позовну заяву про визнання припиненою поруки, що виникла на підставі договору поруки від 27 грудня 2006 року.

За результатами розгляду справи суди відмовили у задоволенні позову та задовольнили зустрічний позов (т. 2, а. с. 89 - 94, 160 - 168, 222 - 226).

При цьому в основу постанови суду касаційної інстанції покладено висновки про те, що надання позичальнику додатковою угодою від 15 квітня 2009 року № 1 відстрочки з погашення кредиту строком на 6 місяців, під час якої ОСОБА_1 не здійснював чергові платежі за кредитним договором, призвело до збільшення обсягу відповідальності поручителя без його згоди. Зокрема, збільшився розмір щомісячного платежу та сума залишку несплаченої кредитної заборгованості позичальника порівняно з графіком, визначеним до укладення додаткової угоди, а також збільшився розмір нарахованої пені за порушення виконання кредитного зобов'язання. Крім того, збільшилася сума відсотків, які нараховуються на фактичну суму заборгованості за кредитом.

Аналіз застосування частини першої статті 559 ЦК України Вищим господарським судом України у цій справі та в судових рішеннях, наданих заявником на підтвердження неоднакового застосування судами касаційної інстанції одних і тих самих норм матеріального права, дає підстави для наступного висновку.

Статтею 553 ЦК України встановлено, що за договором поруки поручитель поручається перед кредитором боржника за виконання ним свого обов'язку.

У разі порушення боржником зобов'язання, за-

безпеченого порукою, боржник і поручитель відповідають перед кредитором як солідарні боржники, якщо договором поруки не встановлено додаткову (субсидіарну) відповідальність поручителя (частина перша статті 554 ЦК України).

Відповідно до частини першої статті 559 ЦК України порука припиняється, зокрема, у разі зміни зобов'язання без згоди поручителя, внаслідок чого збільшується обсяг його відповідальності.

Тобто закон пов'язує припинення договору поруки зі зміною основного зобов'язання за відсутності згоди поручителя на таку зміну та за умови, що така зміна призведе до збільшення обсягу відповідальності поручителя.

Отже, припинення поруки на підставі частини першої статті 559 ЦК України можливе тоді, коли наслідком таких змін стало збільшення матеріальної відповідальності поручителя без його згоди. У зв'язку з цим надання Банком позичальнику повної відстрочки погашення основного боргу терміном на 6 місяців без продовження строку дії кредитного договору хоча і є зміною зобов'язань, але не припиняє поруки, оскільки не збільшує розміру відповідальності самого поручителя.

Водночас ці висновки суду касаційної інстанції не спростовують правильності рішення про припинення поруки з іншої підстави.

Так, за змістом частини першої статті 559 ЦК України до припинення поруки призводять такі зміни умов основного зобов'язання, здійснені без згоди поручителя, які призвели до збільшення обсягу відповідальності останнього, зокрема: підвищення розміру процентів; відстрочення виконання, що призводить до збільшення періоду, за який нараховуються проценти за користування чужими грошовими коштами; установлення (збільшення розміру) неустойки; встановлення нових умов щодо порядку зміни процентної ставки в бік збільшення тощо.

Як встановлено судами, при укладенні додаткової угоди № 1 до кредитного договору сторони домовилися про викладення пункту 2.2.1 основного договору у новій редакції, у результаті чого передбачили можливість підвищення відсоткової ставки за кредитом на 1 % річних у разі невиконання позичальником обов'язку, встановленого частиною шостою пункту 3.3.2 договору, щодо надання звітності про фінансово-майновий стан у зазначений договором строк. При цьому згоди поручителя на таку зміну не було одержано та за умовами договору поруки не передбачено можливості зміни розміру процентів.

Таким чином, у справі, що розглядається, суд дійшов обґрунтованого висновку, що відповідно до частини першої статті 559 ЦК України до припи-

нення поруки призводять такі зміни умов основного зобов'язання без згоди поручителя, які призвели або можуть призвести до збільшення обсягу відповідальності останнього. Збільшення відповідальності поручителя внаслідок зміни основного зобов'язання виникає, зокрема, у разі встановлення нових умов щодо порядку зміни процентної ставки в бік збільшення.

Відповідно до частини першої статті 111²⁶ Господарського процесуального кодексу України (далі - ГПК України) Верховний Суд України відмовляє у задоволенні заяви, якщо обставини, що стали підставою для перегляду справи, не підтвердилися.

Враховуючи викладене, Судова палата у господарських справах та Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України відмовляють у задоволенні заяви про перегляд постанови Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року у справі № 916/101/14.

Керуючись статтями 111²³, 111²⁴, 111²⁶ ГПК України, Судова палата у господарських справах та

Судова палата у цивільних справах Верховного Суду України **постановили:**

Відмовити у задоволенні заяви публічного акціонерного товариства «Державний експортно-імпортерний банк України» в особі філії АТ «Укрексімбанк» в місті Одесі про перегляд постановою Вищого господарського суду України від 15 липня 2014 року у справі N 916/101/14.

Постанова є остаточною і може бути оскаржена тільки на підставі, встановленій пунктом 2 частини першої статті 111¹⁶ ГПК України.

(Постанова Верховного Суду України

від 23 грудня 2014 року. Справа №3-196гс14. Головуючий – Барбара В.П.

Судді – Берднік І.С., Григор'єва Л.І.,

Гуль В.С., Гуменок В.І., Ємець А.А.,

Жайворонок Т.Є., Колесник П.І.,

Лященко Н.П., Охрімчук Л.І., Потильчак

О.І., Сенін Ю.Л., Сімошенко В.М.,

Шицький І.Б., Ярема А.Г.)

ЗМІНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ПРО ПРАЦЮ У 2015 РОЦІ

За період з січня по березень 2015 року Кодекс законів про працю України зазнав численних змін.

1 січня 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо реформування загальнообов'язкового державного соціального страхування та легалізації фонду оплати праці» від 28 грудня 2014 року № 77-VIII (далі – Закон № 77), внаслідок чого до Кодексу законів про працю України (далі – КЗпП України) були внесені суттєві зміни.

Змінено порядок прийняття на роботу.

Відповідно до Закону №77 у статті 24 КЗпП України, яка регламентує укладення трудового договору, частина третя викладена в наступній редакції: **«Працівник не може бути допущений до роботи без укладення трудового договору, оформленого наказом чи розпорядженням власника або уповноваженого ним ор-**

гану, та повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України», а частина четверта, відповідно до якої **«Трудовий договір вважається укладеним і тоді, коли наказу чи розпорядження не було видано, але працівника фактично було допущено до роботи»**, була виключена.

Таким чином, з 01.01.2015 року при прийнятті на роботу працівника роботодавець зобов'язаний видати наказ про прийняття на роботу (чи розпорядження) і не допускати таку особу до роботи, доки наказ (розпорядження) про прийняття на роботу не буде виданий.

Окрім вищезазначеної вимоги, зміни до статті 24 КЗпП України містять ще одну новелу про те, що роботодавець повинен забезпечити повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування

та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України. Без такого повідомлення роботодавцеві заборонено допускати працівника до роботи.

Загалом же порядок повідомлення податківців про прийняття на роботу працівників та саму форму такого повідомлення має встановити Кабінет Міністрів. Пункт 4 Прикінцевих та перехідних положень Закону № 77 відводить Кабміну три місяці для розроблення такого порядку, а також приведення своїх нормативно-правових актів у відповідність із цим Законом.

Але на даний момент Кабінетом Міністрів України такий порядок повідомлення про прийняття працівника на роботу не встановлений.

Державна фіскальна служба України у своєму листі від 29.01.15 № 2627/7/99-99-17-03-01-17 з цього приводу надала роз'яснення.

Таблиця 5 додатка 4 до Порядку формування та подання страхувальниками звіту щодо сум нарахованого єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування, затвердженого наказом Міністерства доходів і зборів України від 09 вересня 2013 року №454, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 20 вересня 2013 року за №1628/24160, призначена для реєстрації застрахованих осіб у реєстрі застрахованих осіб. Таблиця 5 подається страхувальником, якщо протягом звітнього періоду було, зокрема, укладено або розірвано трудовий договір (цивільно-правовий договір, крім цивільно-правового договору, укладеного з фізичною особою — підприємцем, якщо виконувані роботи (надавані послуги) відповідають видам діяльності, зазначеним у витягу з Єдиного державного реєстру юридичних осіб та фізичних осіб — підприємців) із застрахованою особою.

Оскільки на сьогодні відсутній порядок повідомлення центрального органу виконавчої влади з питань забезпечення формування та реалізації державної політики з адміністрування єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування про прийняття працівника на роботу, заповнення таблиці 5 додатка 4 до Порядку, до прийняття відповідного порядку, вважається «повідомленням», яке подається у складі обов'язкової звітності за календарний місяць до територіальних органів фіскальної служби за основним місцем обліку платника із зазначенням трудових відносин з прийнятими

працівниками.

При цьому, окремо при кожному прийнятті працівника на роботу, титульний аркуш з таблицею 5 додатка 4 до Порядку не подається.

Скасовано реєстрацію трудового договору, укладеного між працівником і фізичною особою.

У зв'язку із виключення з КЗпП України статті 24¹ зникла потреба реєстрації у державній службі зайнятості укладеного у письмовій формі трудового договору між працівником і фізичною особою.

Запроваджено необхідність ведення трудових книжок на студентів при стажуванні.

Частина друга статті 48 КЗпП України передбачає необхідність ведення трудових книжок на студентів вищих та учнів професійно-технічних навчальних закладів, які проходять стажування на підприємстві, в установі, організації. Частина третю статті 48 КЗпП України доповнено вимогою щодо оформлення трудової книжки студентам вищих та учням професійно-технічних навчальних закладів не пізніше п'яти днів після початку проходження стажування.

Змінено порядок інформування про вивільнення працівників.

Викладено в новій редакції частини третьої і четверту статті 49² КЗпП України:

«Одночасно з попередженням про звільнення у зв'язку із змінами в організації виробництва і праці власник або уповноважений ним орган пропонує працівникові іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі, організації. При відсутності роботи за відповідною професією чи спеціальністю, а також у разі відмови працівника від переведення на іншу роботу на тому самому підприємстві, в установі, організації працівник, на власний розсуд, звертається за допомогою до державної служби зайнятості або працевлаштовується самостійно. **У разі якщо вивільнення є масовим, відповідно до статті 48 Закону України «Про зайнятість населення» власник або уповноважений ним орган доводить до відома державної служби зайнятості про заплановане вивільнення працівників.**

Державна служба зайнятості інформує працівників про роботу в тій самій чи іншій міс-

цевості за їх професіями, спеціальностями, кваліфікаціями, а у разі їх відсутності — здійснює підбір іншої роботи з урахуванням індивідуальних побажань і суспільних потреб. У разі потреби особу може бути направлено, за її згодою, на професійну перепідготовку або підвищення кваліфікації відповідно до законодавства».

Відповідно до норм статті 48 **Закону України «Про зайнятість населення»** масовим вивільненням працівників з ініціативи роботодавця (крім випадку ліквідації юридичної особи) є одноразове або протягом:

1) одного місяця:

— вивільнення 10 і більше працівників на підприємстві, в установі та організації з чисельністю від 20 до 100 працівників;

— вивільнення 10 і більше відсотків працівників на підприємстві, в установі та організації з чисельністю від 101 до 300 працівників;

2) трьох місяців — вивільнення 20 і більше відсотків працівників на підприємстві, в установі та організації незалежно від чисельності працівників.

Таким чином, з 01.01.2015 року інформувати державну службу зайнятості необхідно про заплановане вивільнення працівників з ініціативи роботодавця лише при масовому вивільненні.

Встановлено додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню.

Статтю 196 КЗпП України «Броня прийняття молоді на роботу і професійне навчання на виробництві» викладено в новій редакції:

«Стаття 196. Додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню.

Для працевлаштування молоді, яка закінчила або припинила навчання у загальноосвітніх, професійно-технічних і вищих навчальних закладах, звільнилася із строкової військової або альтернативної (невійськової) служби (протягом шести місяців після закінчення або припинення навчання чи служби) і вперше приймається на роботу, дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб, яким виповнилося 15 років та які за згодою одного з батьків або особи, яка їх замінює, можуть, як виняток, прийматися на роботу, а також інших категорій осіб, які мають додаткові гарантії у сприянні працевлаштуванню, підприємствам, установам та організаціям встановлюється квота відповідно до Закону України «Про зайнятість населення».

Слід нагадати, що відповідно до статті 14 Закону України «Про зайнятість населення» для пра-

цевлаштування зазначених у статті 196 КЗпП України осіб підприємствам, установам та організаціям з чисельністю штатних працівників понад 20 осіб встановлюється квота у розмірі 5 відсотків середньооблікової чисельності штатних працівників за попередній календарний рік.

Роботодавці повинні самостійно розраховувати квоту з урахуванням чисельності громадян, які на умовах повної зайнятості вже працюють на підприємствах, в установах та організаціях і належать до таких, що неконкурентоспроможні на ринку праці, та забезпечують їх працевлаштування самостійно. Роботодавці можуть звернутися за сприянням для працевлаштування даної категорії громадян до державної служби зайнятості.

Обов'язковою умовою дотримання роботодавцями квоти вважається працевлаштування таких громадян, про що роботодавці інформують щороку державну службу зайнятості у встановленому порядку.

За невиконання роботодавцем протягом року квоти для працевлаштування громадян, зазначених у статті 196 КЗпП України, частиною другою статті 53 Закону України «Про зайнятість населення» передбачено штраф за кожен необґрунтований відмову у працевлаштуванні таких осіб у межах відповідної квоти у двократному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої на момент виявлення порушення.

Додано підставу, за якою безпосередньо в районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах розглядаються трудові спори.

Статтю 232 КЗпП України «Трудові спори, що підлягають безпосередньому розглядові у районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах» доповнено пунктом 6, який передбачає, що безпосередньо в районних, районних у місті, міських чи міськрайонних судах розглядаються трудові спори за заявами працівників про оформлення трудових відносин у разі виконання ними роботи без укладення трудового договору та встановлення періоду такої роботи.

Встановлено вимоги щодо оформлення трудових відносин з працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи.

Назву статті 235 КЗпП України викладено в новій редакції, а саме: «Поновлення на роботі,

зміна формулювання причин звільнення, оформлення трудових відносин з працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи». Також статтю 235 КЗпП України після частини п'ятої доповнено частиною такого змісту: «При винесенні рішення про оформлення трудових відносин з працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи чи роботи на умовах неповного робочого часу, у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, в установі, організації, орган, який розглядає трудовий спір, одночасно приймає рішення про нарахування та виплату такому працівникові заробітної плати у розмірі не нижче середньої заробітної плати за відповідним видом економічної діяльності у регіоні у відповідному періоді без урахування фактично виплаченої заробітної плати, про нарахування та сплату відповідно до законодавства податку на доходи фізичних осіб та суми єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування за встановлений період роботи».

Визначено орган, який здійснює державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю.

Частина 1 статті 259 КЗпП України викладено в такій редакції: «Державний нагляд та контроль за додержанням законодавства про працю юридичними особами незалежно від форми власності, виду діяльності, господарювання, фізичними особами - підприємцями, які використовують найману працю, здійснює центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України».

Відповідно до Положення про Державну службу України з питань праці, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 11 лютого 2015 р. №96, центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, є Державна служба України з питань праці.

Посилено відповідальність за порушення законодавства про працю.

Внаслідок викладення в новій редакції

статті 265 КЗпП України «Відповідальність за порушення законодавства про працю» попередня редакція, яка передбачала загальну норму: «особи, винні в порушенні законодавства про працю, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством» була замінена більш конкретною:

«Посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій, винні у порушенні законодавства про працю, несуть відповідальність згідно з чинним законодавством.

Юридичні та фізичні особи - підприємці, які використовують найману працю, несуть відповідальність у вигляді штрафу в разі:

фактичного допуску працівника до роботи без оформлення трудового договору (контракту), оформлення працівника на неповний робочий час у разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, та виплати заробітної плати (винагороди) без нарахування та сплати єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування та податків - у тридцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення;

порушення встановлених строків виплати заробітної плати працівникам, інших виплат, передбачених законодавством про працю, більш як за один місяць, виплата їх не в повному обсязі - у трикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення;

недотримання мінімальних державних гарантій в оплаті праці - у десятикратному розмірі мінімальної заробітної плати, встановленої законом на момент виявлення порушення, за кожного працівника, щодо якого скоєно порушення;

порушення інших вимог трудового законодавства, крім передбачених абзацами другим - четвертим частини другої цієї статті - у розмірі мінімальної заробітної плати.

Штрафи, накладення яких передбачено частиною другою цієї статті, є фінансовими санкціями і не належать до адміністративно-господарських санкцій, визначених главою 27 Господарського кодексу України.

Штрафи, зазначені у частині другій цієї статті, накладаються центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, у порядку, вста-

новленому Кабінетом Міністрів України.

Штрафи, зазначені в абзаці другого частини другої цієї статті, можуть бути накладені центральним органом виконавчої влади, зазначеним у частині четвертій цієї статті, без здійснення заходу державного нагляду (контролю) на підставі рішення суду про оформлення трудових відносин із працівником, який виконував роботу без укладення трудового договору, та встановлення періоду такої роботи чи роботи на умовах неповного робочого часу в разі фактичного виконання роботи повний робочий час, установлений на підприємстві, в установі, організації.

Виконання постанови центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику з питань нагляду та контролю за додержанням законодавства про працю, покладається на Державну виконавчу службу.

Сплата штрафу не звільняє від усунення порушень законодавства про працю».

Слід звернути увагу, що змінами до цієї статті КЗпП України не лише визначено перелік порушень та збільшено розмір штрафів, а й конкретизовано осіб, які несуть відповідальність: посадові особи органів державної влади та органів місцевого самоврядування, підприємств, установ та організацій; юридичні та фізичні особи – підприємці, які використовують найману працю.

Зміни щодо посилення відповідальності за порушення законодавства про працю внесені також до Кодексу України про адміністративні правопорушення (статті 41 та 165¹) та до Кримінального кодексу України, зокрема, стаття 172 якого за незаконне звільнення працівника з роботи з особистих мотивів чи у зв'язку з повідомленням ним про порушення вимог Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції» іншою особою, а також інше грубе порушення законодавства про працю передбачає покарання у вигляді штрафу від двох тисяч до трьох тисяч неоподатковуваних мінімумів доходів громадян або позбавлення права обіймати певні посади чи займатися певною діяльністю на строк до трьох років, або виправних робіт на строк до двох років.

1 лютого 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення окремих положень соціальної політики» від 15 січня 2015 року №120-VIII (далі – Закон №120), метою якого є врегулювання проблемних питань, пов'язаних із соціальним захистом родин, до складу яких входять інваліди з дитинства I групи підгрупи А, та удосконалення умов приз-

начення допомоги при народженні дитини. Законом №120 внесені зміни до низки законодавчих актів, зокрема, і до деяких статей КЗпП України.

Надано право на отримання грошової компенсації за невикористані дні додаткової відпустки працюючим батькам повнолітніх дітей-інвалідів з дитинства підгрупи А I групи.

Частини першу і шосту статті 83 КЗпП України після слів «працівникам, які мають дітей» доповнено словами і цифрою «або повнолітню дитину-інваліда з дитинства підгрупи А I групи».

Таким чином, частина перша статті 83 КЗпП України викладена наступним чином: «У разі звільнення працівника йому виплачується грошова компенсація за всі невикористані ним дні щорічної відпустки, а також додаткової відпустки працівникам, які мають дітей **або повнолітню дитину - інваліда з дитинства підгрупи А I групи.**», а частина шоста статті 83 КЗпП України – «У разі смерті працівника грошова компенсація за невикористані ним дні щорічних відпусток, а також додаткової відпустки працівникам, які мають дітей **або повнолітню дитину-інваліда з дитинства підгрупи А I групи,** виплачується спадкоємцям.»

Виключено норму, згідно якої зберігалось право на одержання допомоги в період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку отримувачами допомоги, які працювали на умовах неповного робочого часу або вдома.

Виключено друге речення частини восьмої статті 179, а саме: «**При цьому за ними зберігається право на одержання допомоги в період відпустки для догляду за дитиною до досягнення нею трирічного віку.**».

Законом України «Про запобігання фінансової катастрофи та створення передумов для економічного зростання в Україні» було змінено розміри та порядок надання державної допомоги при народженні дитини, а також скасовано державну допомогу на дитину до досягнення нею трьохрічного віку. Тепер функцію такої допомоги фактично виконує розтягнена у часі державна допомога при народженні дитини, яка, після надання одноразової виплати, виплачується протягом 36 місяців рівними частинами і не залежить від того, чи працює отримувач такої допомоги.

Надано право працюючим батькам повнолітніх дітей - інвалідів з дитинства підгрупи А І групи на отримання додаткової відпустки тривалістю у 10 календарних днів.

Назва та частина перша статті 182¹ КЗпП України викладені у новій редакції: «Стаття 182¹. Додаткова відпустка працівникам, які мають дітей або повнолітню дитину - інваліда з дитинства підгрупи А І групи.

Жінці, яка працює і має двох або більше дітей віком до 15 років, або дитину-інваліда, або яка усиновила дитину, матері інваліда з дитинства підгрупи А І групи, одинокій матері, батьку дитини або інваліда з дитинства підгрупи А І групи, який виховує їх без матері (у тому числі у разі тривалого перебування матері в лікувальному закладі), а також особі, яка взяла під опіку дитину або інваліда з дитинства підгрупи А І групи, надається щорічно додаткова оплачувана відпустка тривалістю 10 календарних днів без урахування святкових і неробочих днів (стаття 73 цього Кодексу)».

Дану зміну законодавці пояснюють тим, що інваліди з дитинства І групи підгрупи А мають виключно високу міру втрати здоров'я, надзвичайну залежність від постійного стороннього догляду, допомоги або диспансерного нагляду інших осіб і фактично не здатні до самообслуговування (у більшості випадків лежачі або ті, які практично самі не пересуваються). Саме працюючим батькам таких інвалідів з дитинства І групи підгрупи А тепер надається право на отримання щорічно додаткової оплачуваної відпустки тривалістю 10 календарних днів.

8 лютого 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення порядку проходження військової служби та питань соціального захисту громадян України, які проходять військову службу під час особливого періоду» від 15 січня 2015 року 116-VIII (далі – Закон №116), метою якого є поширення соціального захисту на військовослужбовців, прийнятих на військову службу за контрактом на строк до закінчення особливого періоду або оголошення демобілізації, передбачений законодавством для військовослужбовців, призваних на військову службу під час мобілізації.

Розширено перелік працівників, які мають право на збереження робочого місця, по-

сади та компенсацію середнього заробітку з Державного бюджету.

Законом №116 внесено зміни до статті 119 КЗпП України, а саме: частину третю після слів «на особливий період» доповнено словами «або прийнятими на військову службу за контрактом у разі виникнення кризової ситуації, що загрожує національній безпеці, оголошення рішення про проведення мобілізації та (або) введення воєнного стану на строк до закінчення особливого періоду або до оголошення рішення про демобілізацію», а також додано частину четверту такого змісту: «За працівниками, які були призвані під час мобілізації, на особливий період та які підлягають звільненню з військової служби у зв'язку з оголошенням демобілізації, але продовжують військову службу у зв'язку з прийняттям на військову службу за контрактом, зберігаються місце роботи (посада), середній заробіток на підприємстві, в установі, організації незалежно від підпорядкування та форми власності, більше ніж на один рік».

Слід нагадати, що статтю 119 КЗпП України було доповнено частиною третьою у березні 2014 року. Вказане доповнення стосувалося збереження, але не більше одного року, робочого місця та заробітку за працівниками, які призвані на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період. У травні 2014 року частину третю було викладено в редакції, яка передбачала вже не збереження, а компенсацію з Державного бюджету середнього заробітку вищезазначеним працівникам. Законом №116 був розширений перелік працівників, які мають право на збереження робочого місця, посади та компенсацію середнього заробітку з Державного бюджету. Так, наразі до таких осіб належать і працівники, які після закінчення строку проходження військової служби за призовом виявлять бажання підписати контракт та залишитись на службі вже за контрактом.

17 березня 2015 року набрав чинності Порядок виплати компенсації підприємствам, установам, організаціям у межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період (далі – Порядок), затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 04.03.2015 р. № 105.

Відповідно до затвердженого Порядку, виплату працівникам середнього заробітку будуть здійснювати підприємства, організації, установи (далі – підприємства), а компенсувати підприємствам витрати на виплату середнього

заробітку працівникам буде Міністерство соціальної політики через структурні підрозділи з питань соціального захисту населення.

Компенсація здійснюватиметься за 2015 рік за рахунок коштів, передбачених у Державному бюджеті України.

Для отримання компенсації підприємство за місцем реєстрації щомісячно повинно подавати до управління праці та соціального захисту населення звіт про фактичні витрати на виплату середнього заробітку працівникам, призваним на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період, погоджений районним (міським) військовим комісаріатом, який здійснював призов працівника на військову службу (форма звіту міститься у Додатку 1 до Порядку). Перші звіти підприємства подають до 15 квітня поточного року.

У Порядку також визначено порядок подання документів, на підставі яких буде здійснюватися компенсація.

Також до появи Порядку, роботодавці повинні були виплачувати середній заробіток мобілізованим працівникам за власний рахунок, а відповідно до рекомендацій податківців, ще й утримувати з нього податок з доходів фізичних осіб (далі – ПДФО), єдиний соціальний внесок (далі – ЄСВ) та військовий збір.

На думку ДФС у Львівській області, саме з 17 березня 2015 року компенсаційні виплати з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період не оподатковуються ПДФО, ЄСВ та військовим збором.

З набранням чинності Постановою №105 з 17 березня 2015 року запрацювала норма пп. «и» пп. 165.1.1 п.165.1 ст. 165 Податкового кодексу України (далі - ПКУ) щодо звільнення від оподаткування податком ПДФО компенсаційних виплат з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період. Що стосується відображення нарахованої компенсації у формі №1ДФ, то середня заробітна плата, нарахована роботодавцем фізичній особі за час перебування на військовій службі під час мобілізації, на особливий період, відображається в податковому розрахунку за формою №1ДФ за ознакою «101». Сума нарахованого та виплаченого доходу відображається в графах 3а та 3 відповідно, графи 4а та 4 не заповнюються, оскільки ПДФО не нараховується і не перераховується.

Крім цього, відповідно до частини 7 статті 7 Закону України «Про збір та облік єдиного внеску

на загальнообов'язкове державне соціальне страхування» від 08.07.2010 р. №2464-VI, із змінами та доповненнями, не нараховується ЄСВ на виплати, які компенсуються з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період. Оскільки мобілізований працівник перебуває у трудових відносинах з підприємством, то роботодавець повинен нараховувати йому компенсацію в межах середнього заробітку та надавати у Звіті про суми нарахованої заробітної плати застрахованих осіб та суми нарахованого ЄСВ (додаток 4) відомості про нарахування заробітної плати такому працівнику. У цьому Звіті дані про мобілізованого працівника в таблицю 5 не вносяться, оскільки трудові відносини тривають. У таблиці 6 заповнюються всі графи, як і при нарахуванні заробітної плати, окрім графи 18 «Сума нарахованої заробітної плати/доходу у межах максимальної величини, на яку нараховується єдиний внесок» та графи 19 «Сума єдиного внеску за звітний місяць (із заробітної плати/доходу)» – у цих графах проставляються нулі.

Що стосується військового збору, то, враховуючи те, що відповідно до Закону України «Про внесення змін до Податкового кодексу України» від 02 березня 2015 року №211-VIII, який набрав чинності 13 березня 2015 року, внесено зміни до порядку сплати військового збору, а саме звільнено від оподаткування збором доходи, що не включаються до загального оподаткованого доходу фізичних осіб, а отже звільнено і компенсаційні виплати з бюджету в межах середнього заробітку працівників, призваних на військову службу за призовом під час мобілізації, на особливий період.

На жаль, довгоочікуваний Порядок не прояснив ситуацію для роботодавців, і питань з його практичного застосування залишається багато. Залишається очікувати додаткових роз'яснень Мінсоцполітики.

25 березня 2015 року набрав чинності Закон України «Про внесення зміни до статті 73 Кодексу законів про працю України» від 5 березня 2015 року № 238-VIII, відповідно до якого статтю 73 КЗпП України «Святкові і неробочі дні» доповнено абзацом дев'ятим такого змісту:

«14 жовтня - День захисника України», отже, з'явився ще один день, в який робота не проводиться.

Олена КОМАРОВА, юрист НАКСУ